

2022.111

Archeologienota Hooglede Diksmuidesteenweg

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

28-7-2022

Titel: Archeologienota Hooglede Diksmuidesteeweg

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2022G50

Intern projectnummer: 2022.111

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Hooglede, Diksmuidesteeweg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 57860,75 en Y: 184244,87; X: 58343,11 en Y: 184484,22

Oppervlakte plangebied: ca. 23 320m²

Kadastergegevens: Hooglede, Afdeling 1, Sectie C, perceel 998A, 1001F, 970E, 972C, 977A, 978H2, 972B, 980F (zie figuur 8)

Topografische kaart: zie figuur 6 en 7

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Paulien Fonteyn (assistent-archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 28/07/2022

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	12
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	12
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	15
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	17
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	18
2.4. HISTORISCHE SITUERING	20
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	27
3. SYNTHESE	29
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	29
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	30
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	31
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	32
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	33
4. SAMENVATTING	36
5. BIBLIOGRAFIE	39
6. BIJLAGES	40

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Hooglede Diksmuidesteeweg (provincie West-Vlaanderen), gelegen buiten woon- of recreatiegebied, waarbij de totale oppervlakte van de bodemingrepen groter is dan 5000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Het terrein maakt deel uit van een groter bouwproject, dat verder doorloopt naar het westen, buiten de grenzen van het plangebied. Dit westelijke deel van het bouwproject behoort niet tot de huidige bouwaanvraag, deze beperkt zich tot de afbakening zoals opgenomen in de plannen in deze archeologienota. Het westelijke deel van het groter bouwproject werd behandeld in de in akte genomen archeologienota met ID 9587.¹

¹ Zie <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/9587>.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.² Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt³, de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius⁴, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁵ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁶

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

² <https://cai.onroenderfgoed.be/>

³ <http://www.geopunt.be/kaart>

⁴ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁵ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁶ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

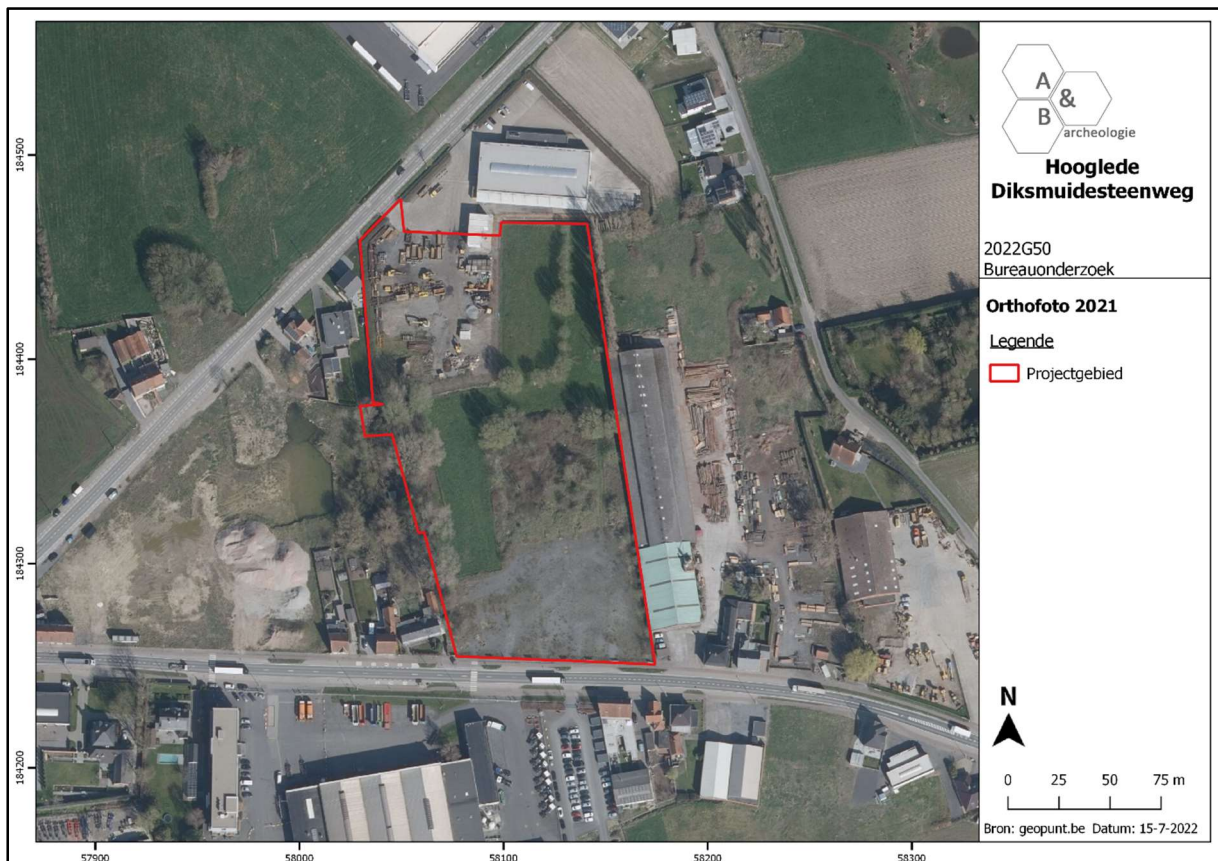
1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein, ca. 23 320m² groot, heeft min of meer een rechthoekige vorm. Het grenst in het zuiden aan de Diksmuidesteenweg (N36) en in het noordwesten aan de Ieperstraat (N313). Het plangebied is gelegen in het uiterste zuiden van de gemeente Hooglede, de N36 is de grens met Oostnieuwkerke (deelgemeente van Staden). Het terrein bestaat enerzijds uit een centrale zone die met gras, bomen en struiken is begroeid, anderzijds uit met grind verharde zones in het zuiden en in het noordwesten. De verharde zone in het noordwesten doet dienst als stockageplaats van een bedrijf waarvan een loods zich net ten noorden van het terrein bevindt, de zone in het zuiden was tot enige tijd geleden in gebruik als parking. Op de grens van de zuidelijke verharde zone en de centrale groenzone bevindt zich een met gras/onkruid begroeide grondhoop.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de meest recente luchtfoto (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Zicht vanuit het zuidwesten, vanaf de Diksmuidesteenweg, op het plangebied (bron: <https://www.google.com/maps>).

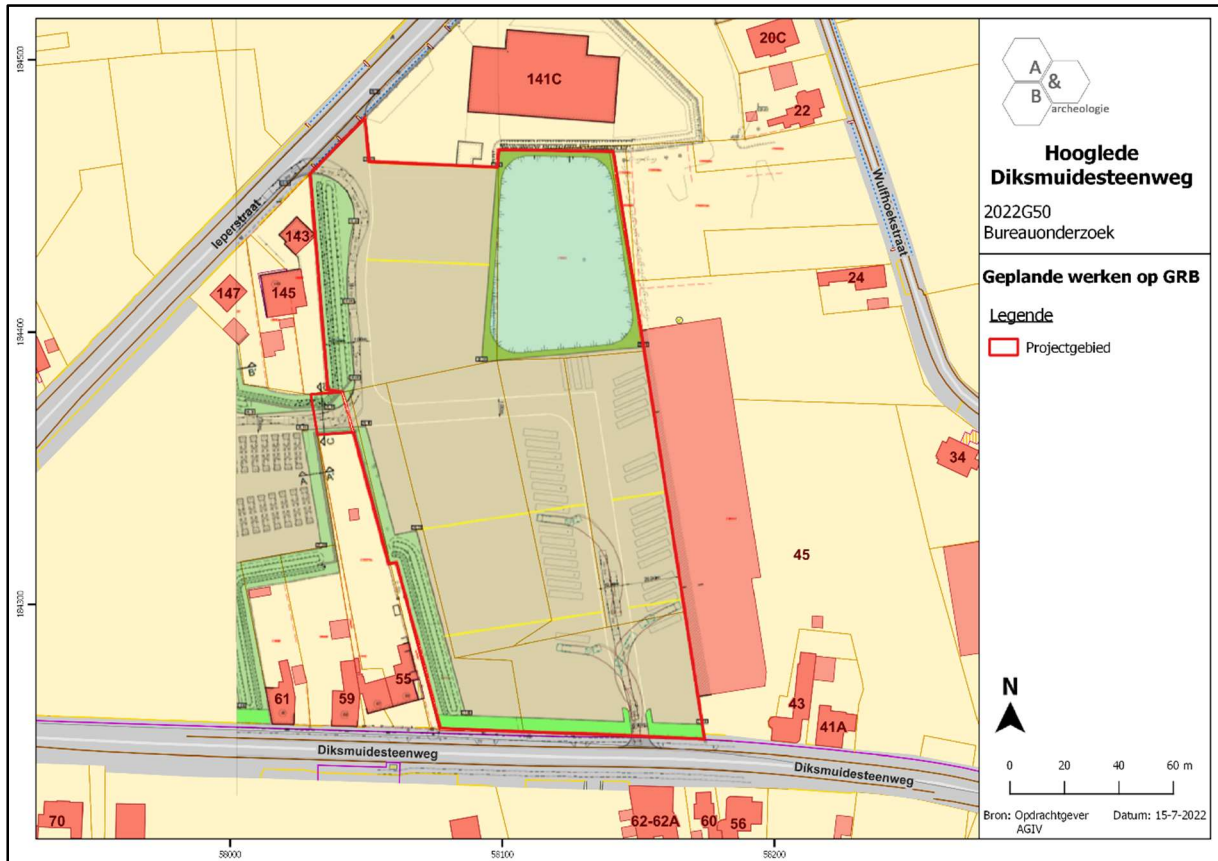
Figuur 3 Zicht vanuit het noorden, vanaf de leperstraat, op de verharde stockagezone in het noordwesten van het terrein (bron: <https://www.google.com/maps>).

2.2. Geplande werken

Het terrein maakt deel uit van een groter bouwproject, dat verder doorloopt naar het westen, buiten de grenzen van het plangebied. Dit westelijke deel van het terrein behoort niet tot de huidige bouwaanvraag, deze beperkt zich tot de afbakening zoals opgenomen in de plannen in deze archeologienota. Het westelijke deel van het groter bouwproject werd behandeld in de in akte genomen archeologienota met ID 9587.

De inrichting van het terrein wordt volledig gewijzigd: de verharding wordt verwijderd, de grondhoop wordt afgegraven en de begroeiing wordt gerooid. Op het terrein wordt vervolgens een bitumineuze verharding aangelegd, die zal dienst doen als stockageplaats en als interne wegenis. Het terrein wordt hierbij wat genivelleerd zodat het nieuwe maaiveld geleidelijk zal stijgen van noord (+25,25m TAW) naar zuid (+27,80m TAW). In het noordoosten van het terrein wordt een bufferbekken aangelegd, bestaande uit diverse compartimenten waarbij het diepste gedeelte tot ca. 3m onder maaiveld wordt uitgegraven. Langs de westelijke rand van het plangebied wordt een groenstrook van 10m breed voorzien, met daarin een afwateringsgracht en een berm. Centraal is er een onderbreking in deze groenzone, waar het plangebied verbinding maakt met de projectzone ten westen ervan. Ook langs het bufferbekken en langs de grens met de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat wordt een groenscherm voorzien.

Er kan vanuit gegaan worden dat er bodemingrepen zullen plaatsvinden op het volledige plangebied. Voor de aanleg van de verharding dient rekening gehouden te worden met een bodemingreep van ca. 60cm diep, met plaatselijk diepere ingrepen voor nutsvoorzieningen. De uitgravingen ter hoogte van het bufferbekken en de afwateringsgrachten zullen nog dieper gaan, tot ca. 3m diep op het diepste punt van het bekken.

Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: initiatiefnemer en geopunt.be).

Figuur 5 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

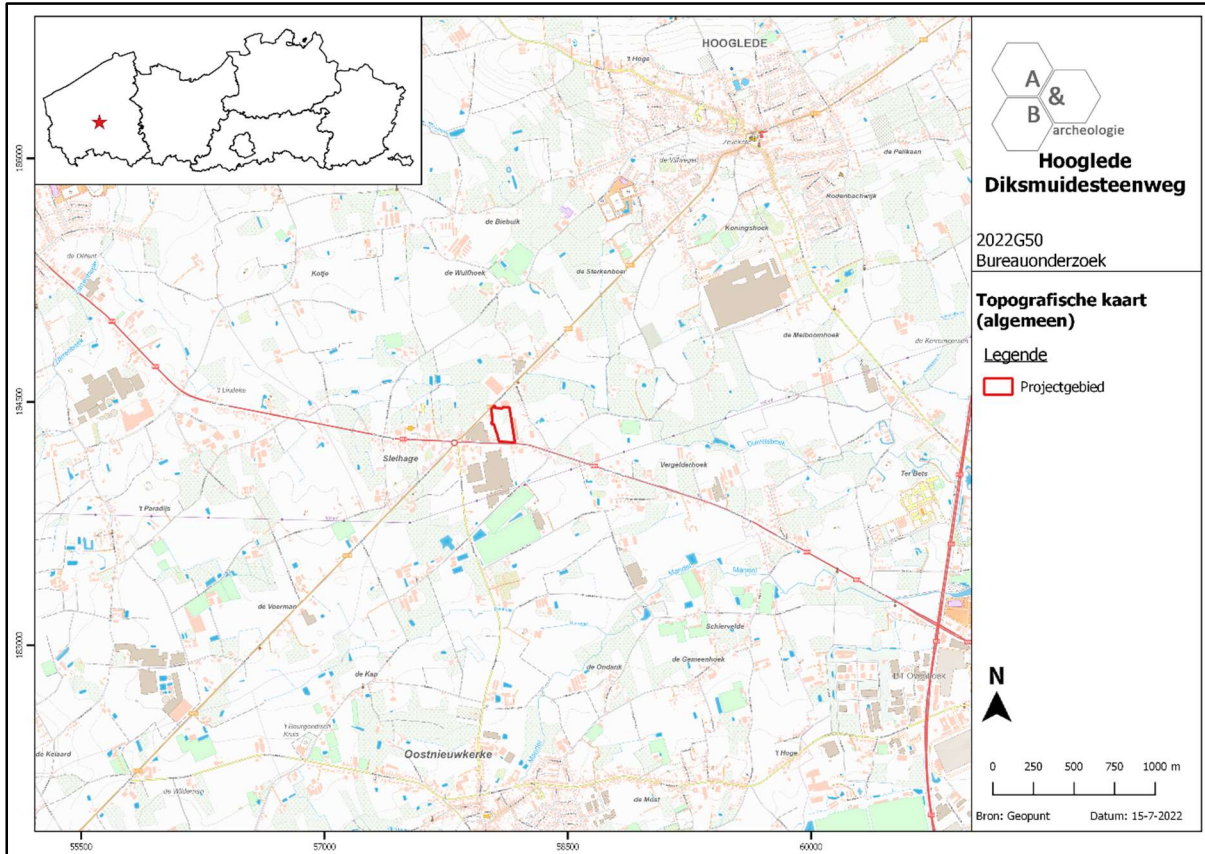
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

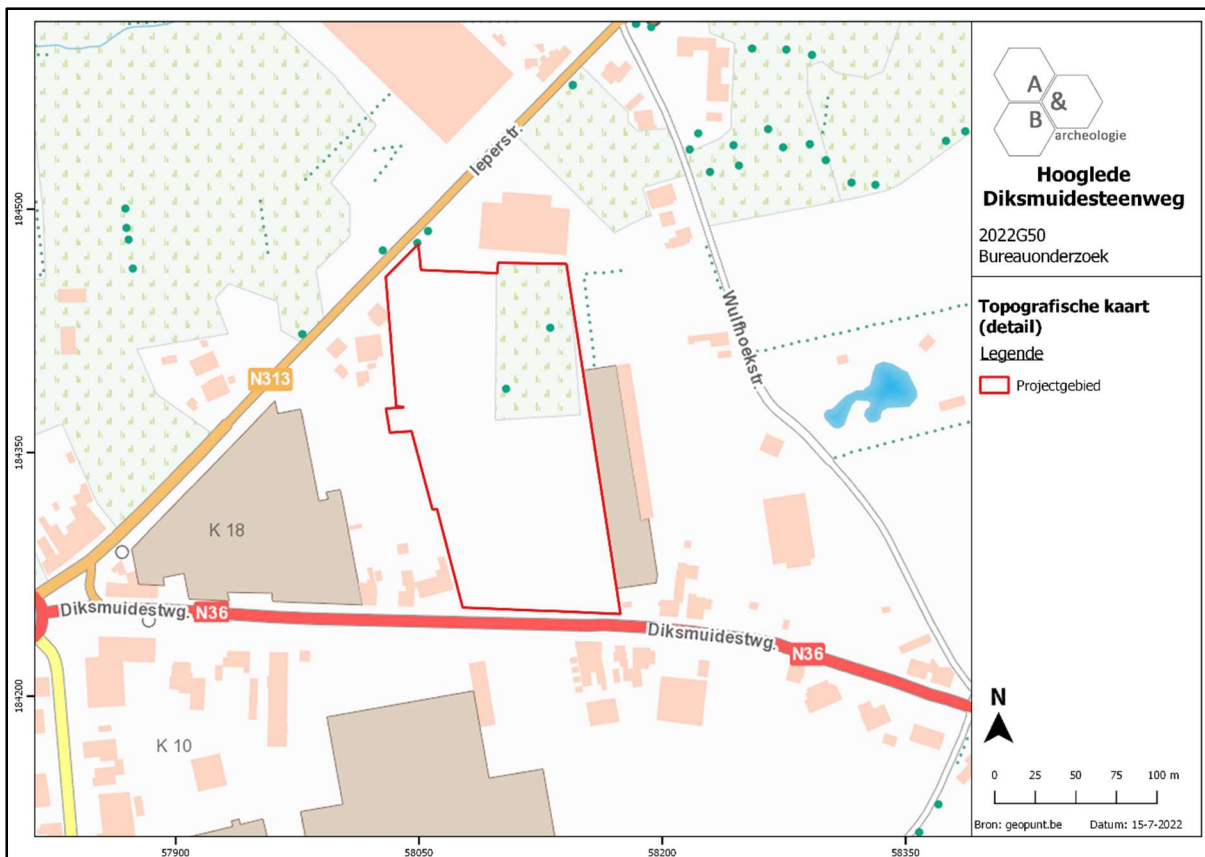
Hooglede is een fusiegemeente centraal gelegen in West-Vlaanderen. Hoofdgemeente Hooglede bevindt zich in het zuiden van het grondgebied, deelgemeente Gits in het noorden. De fusiegemeente grenst in het noorden aan Torhout, in het noordoosten aan Lichtervelde, in het zuidoosten aan Roeselare, in het zuiden aan Oostnieuwkerke (Staden), in het zuidwesten aan Staden en in het noordwesten aan Kortemark. De gemeente wordt doorsneden door enkele regionale verkeersassen: de ring rond Roeselare in het zuidoosten, de Bruggesteeweg (N32) in het oosten, de Diksmuidesteeweg (N36) in het zuiden en de Ieperstraat (N313) die van zuidwest naar noordoost naar de dorpskern van Hooglede leidt en verder noordoostwaarts naar de N32.

Het plangebied grenst in het zuiden aan de N36, die hier de grens vormt met Oostnieuwkerke, en is iets ten oosten van het kruispunt van de N36 met de N313 gelegen; in het noordwesten grenst het terrein aan de N313. Het terrein bevindt zich helemaal in het zuiden van de gemeente Hooglede, in het gehucht Sleihage dat zich uitspreidt over het grondgebied van Hooglede en Staden. De kern van Hooglede is ca. 2,3km naar het noordoosten gelegen. Het terrein maakt deel uit van een nog deels te ontwikkelen industriezone, ten noorden en oosten zijn enkele magazijnen aanwezig, ten westen enkele woningen met tuin met ernaast een braakliggend terrein waar tot voor kort bedrijfsgebouwen aanwezig waren. Ook aan de overzijde van de Diksmuidesteeweg, op grondgebied Oostnieuwkerke, zijn er bedrijfsgebouwen. De kleine bewoningskern van Sleihage bevindt zich ten westen van het kruispunt van de N36 met de N313. De ruimere omgeving is landelijk.

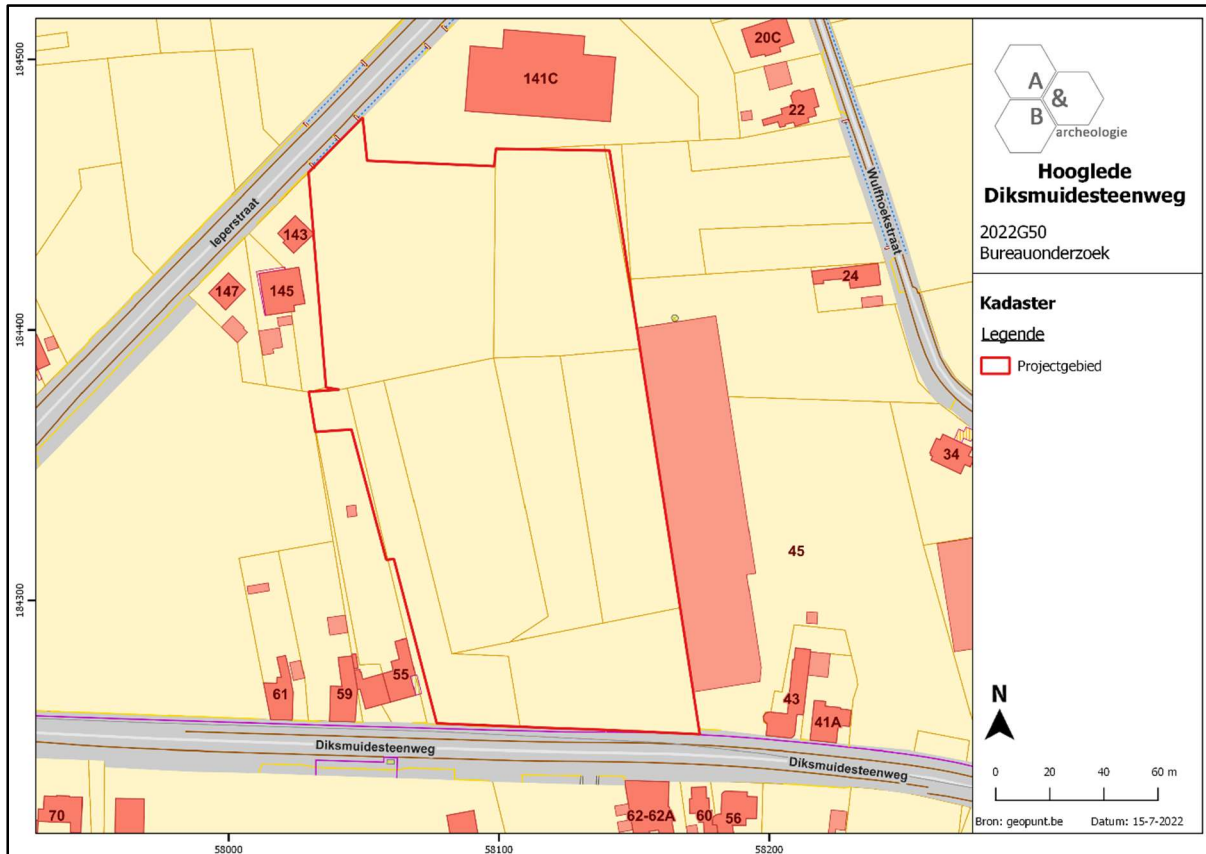
Op de bodemgebruikskarta van 2001 staat het zuidelijke deel van het plangebied aangeduid als 'Industrie- en Handelsinfrastructuur' de rest van het terrein is aangeduid als 'Akkerbouw' en 'Weiland', wat niet geheel overeenkomt met het huidige gebruik.

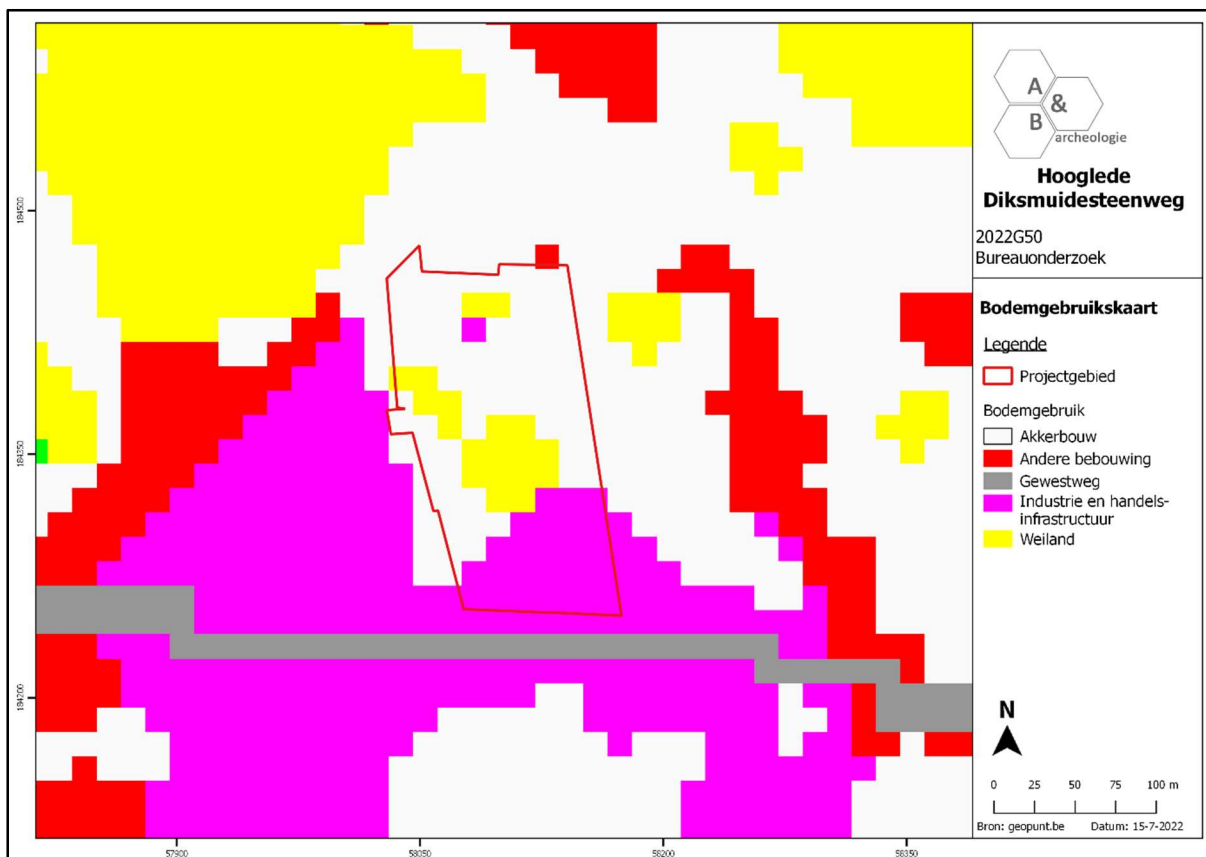
Figuur 6 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 7 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

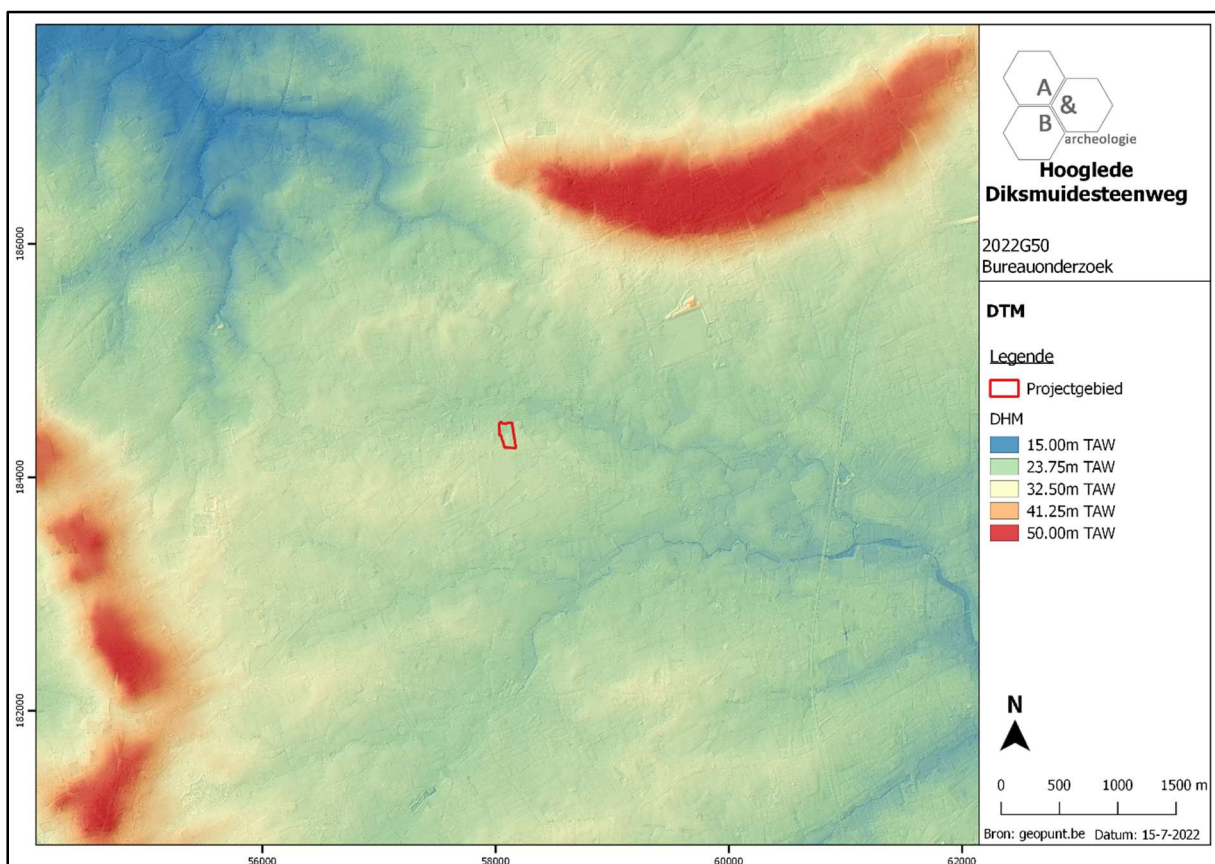
Figuur 8 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

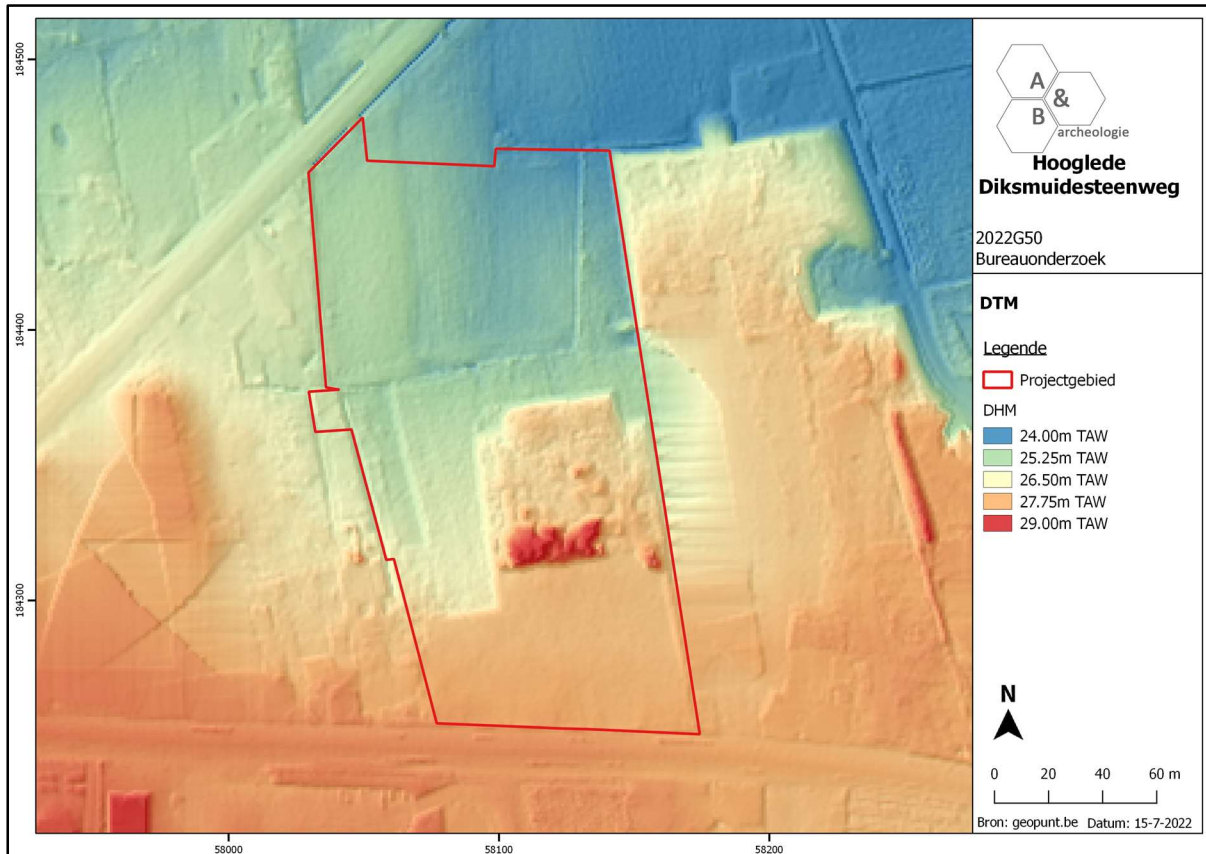
Figuur 9 Zicht op de bodemgebruikskartaat met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

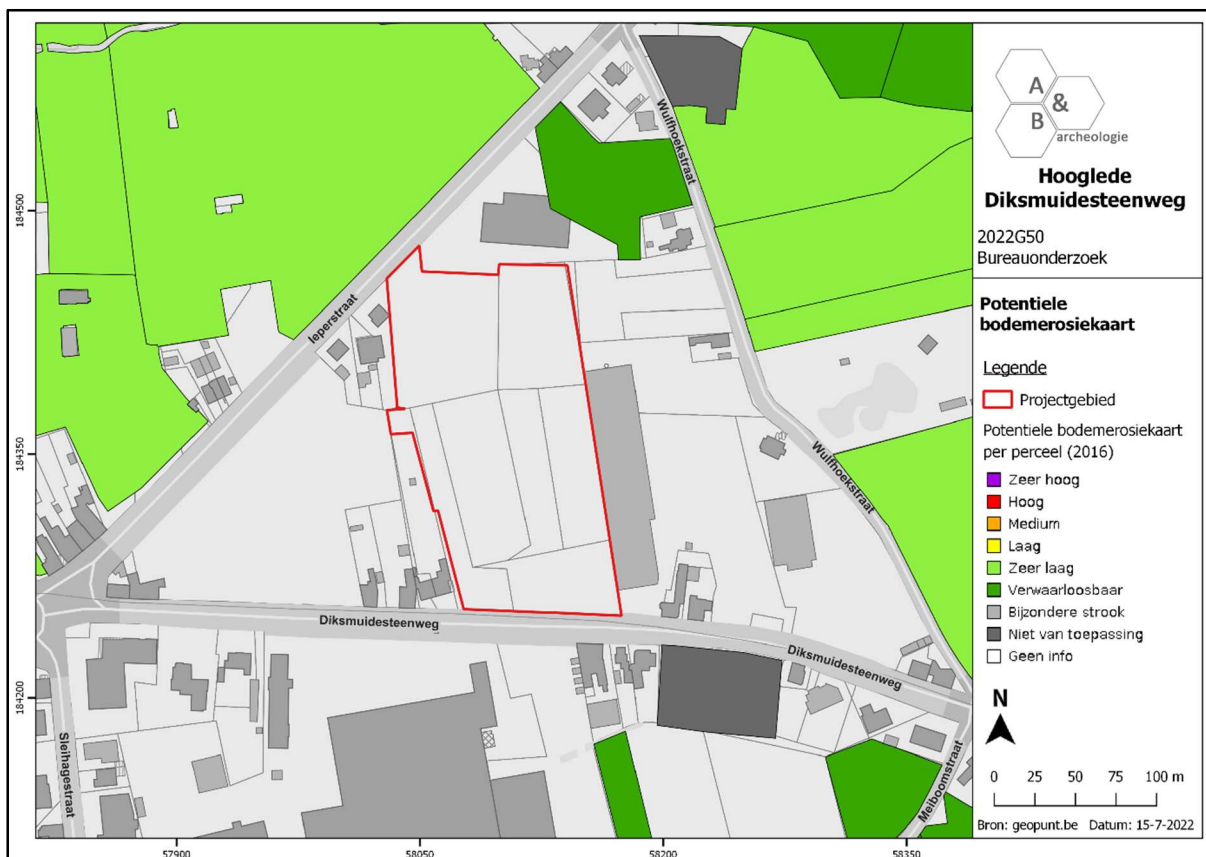
Het landschap van Hooglede wordt gekenmerkt door een golvende omgeving met centraal in het grondgebied een boogvormige hogere rug. Het plangebied is ten zuidwesten van deze rug gelegen, op de noordflank van een west-oost georiënteerde microrug. Deze kleine verhevenheid in het landschap wordt begrensd door de Duivelsbeek in het noorden (ca. 250m van het plangebied) en de Bombebeek in het zuiden (ca. 1200m van het plangebied); beide beken monden uit in de Mandel. Op het gedetailleerde digitale hoogtemodel is te zien dat het maaiveld van het terrein daalt van zuid (+27,90m TAW) naar noord (+24,90m TAW). Afgaande op de scherpe grenzen, bestaat de kans dat het zuidelijke deel van het terrein iets is genivelleerd/opgehoogd; in ieder geval bevindt er zich hier plaatselijk een grondophoging die tot ca. +29,10m reikt, en is er centraal op het terrein een plots hoogteverschil van bijna 2m te zien. Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet gekarteerd, enkele percelen in de nabijheid kennen een verwaarloosbare tot lage erosiegraad.

Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

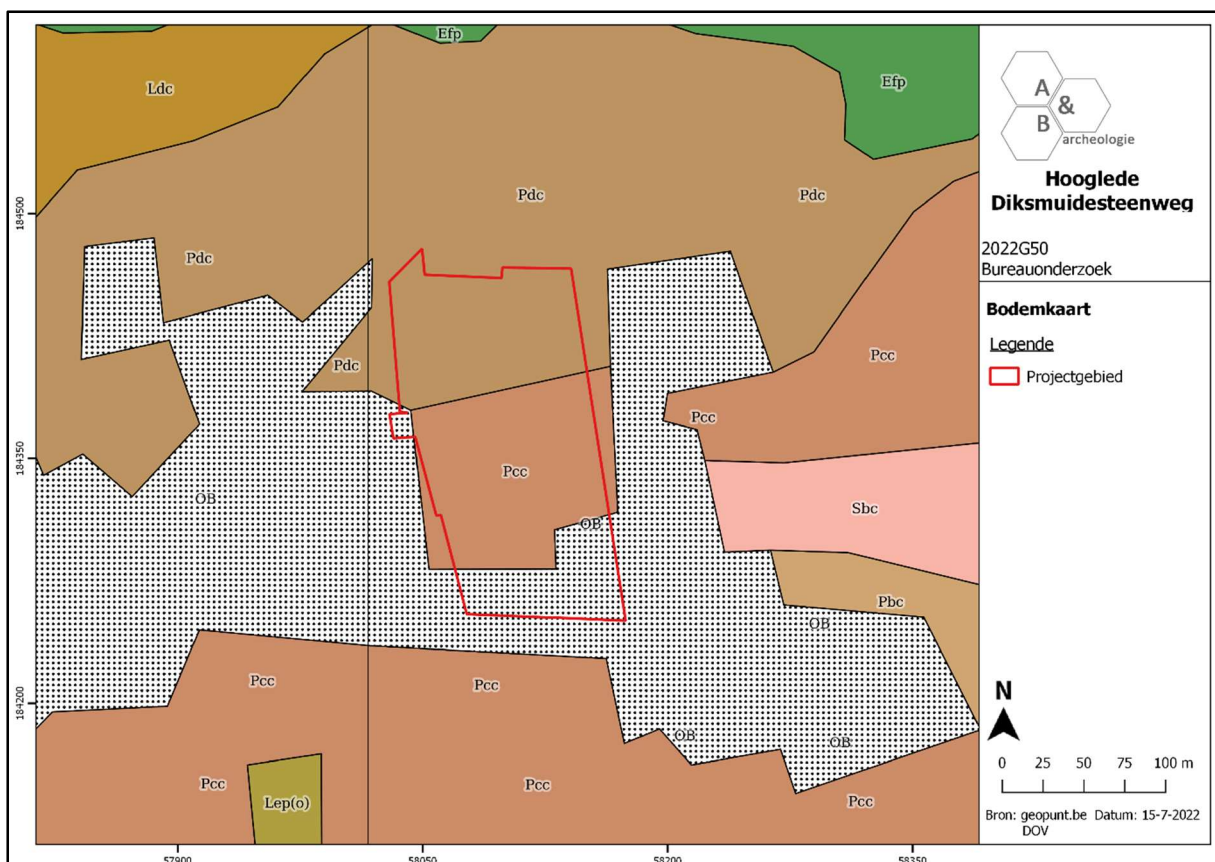

Figuur 12 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op het terrein worden 2 bodemsoorten aangeduid:

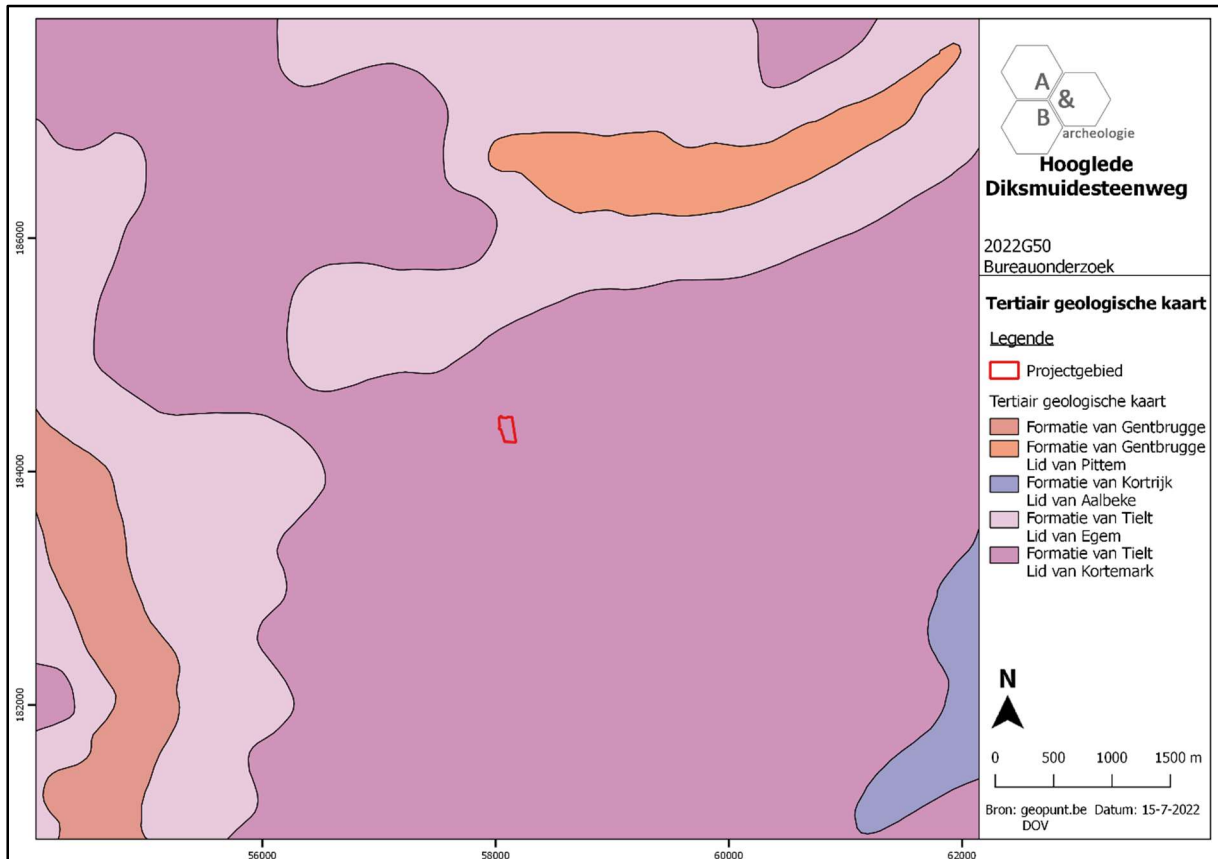
- Pdc in het noorden: matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De humeuze bovengrond is homogeen en goed ontwikkeld grijsbruin en gemiddeld 30cm dik. De verbrokkelde textuur B is zwak ontwikkeld en begint op 40-60cm. Deze bodems zijn te nat in de winter, soms iets te droog in de zomer.
- Pcc in het zuiden: matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is grijsbruin, 25-30cm dik en goed humeus. Bij de gedegradereerde eenheden met verbrokkelde textuur B werd bij de in cultuurname een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap, waaronder een bruingele overgangshorizont, 20-30cm dik, voorkomt. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge licht zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter. Op de als OB (bebouwde zone) aangeduide strook in het zuiden van het plangebied kan ook een Pcc bodem verwacht worden.

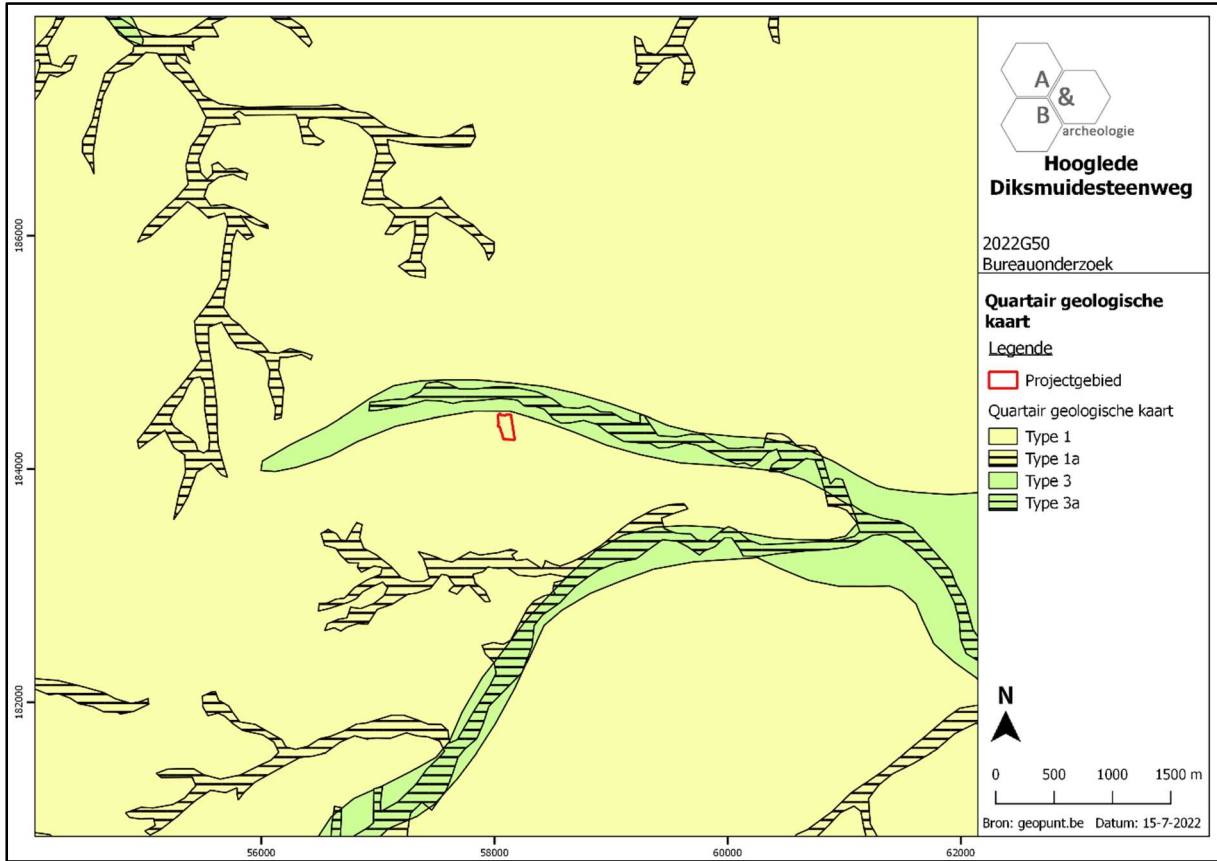
Figuur 13 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

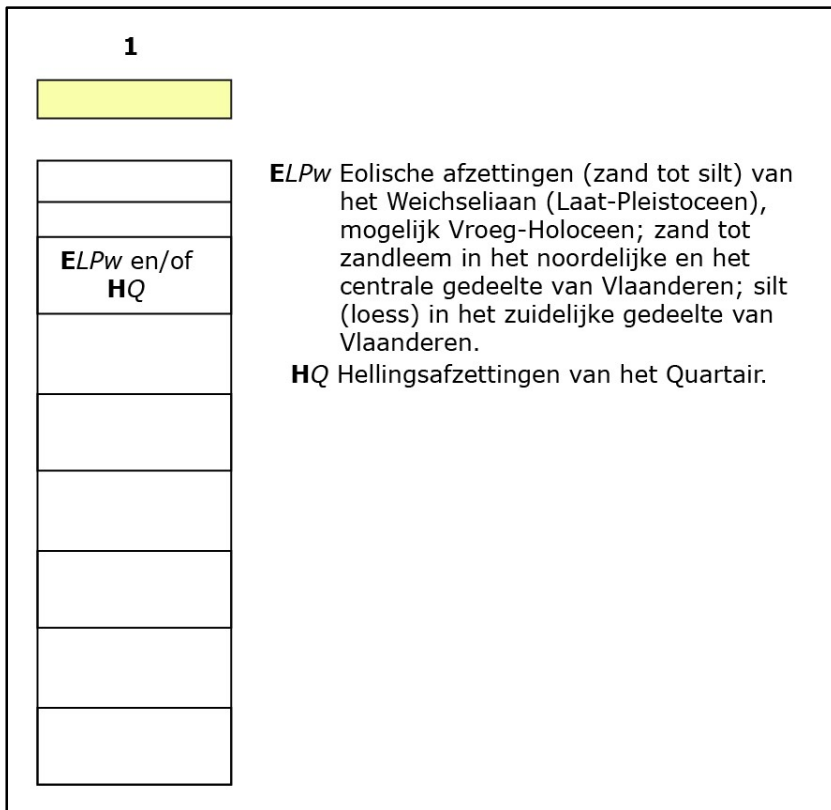
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat de Formatie van Tiel, Lid van Kortemark: grijze tot groengrijze klei tot silt, dunne banken zand en silt. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 1: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (1). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 14 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 16 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

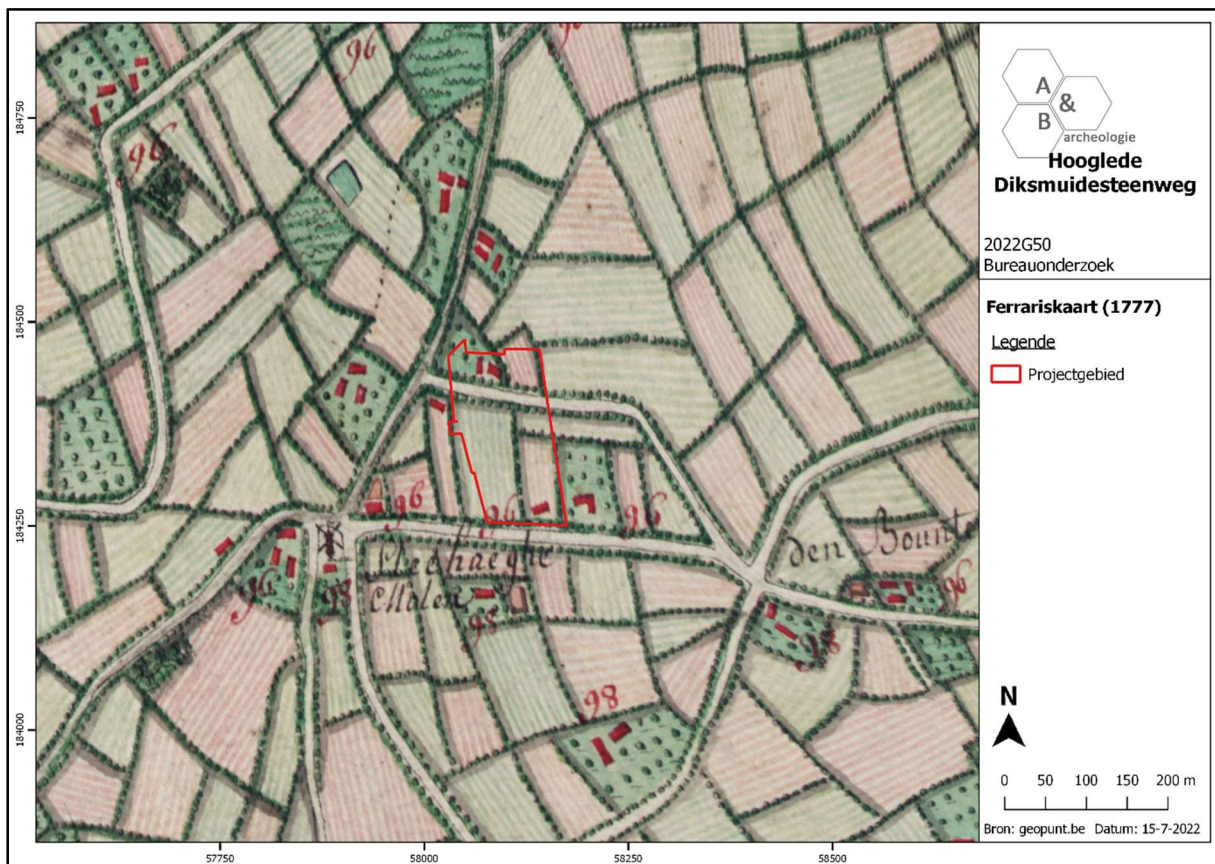
2.4. Historische situering⁷

De eerste vermelding van Hooglede dateert uit 847 als "Ledda", in 1218 "Holedea", naar de Germaanse samenstelling "hauha hlipa", hoge helling. In 899 schenkt Karel de Eenvoudige, koning van Frankrijk, de kerk van Ledda aan de abdij Elnone te Sint-Amand. Het patronaat van de kerk wordt in 1745 overgedragen aan de proosdij van Sint-Amandus in Kortrijk. In 1863 oprichting van een kapel op de wijk "De Gheete", in 1898 erkenning van Sint-Jozef als parochie. In 1960 wordt het gehucht Sleihage, dat zich uitstrekt over de gemeenten Hooglede, Staden en Oostnieuwkerke en waartoe het plangebied behoort, een parochie. De voornaamste heerlijkheden, gelegen op het grondgebied van Hooglede, zijn onder meer Hilst en Lavekensacker, Vellenaere, Haghenbrouck, Wynendaele, 't Pausche ende 't Vyversche en Volmerbeke, laatst genoemde met 16de-eeuws, omwald kasteel gesloopt in 1949. In de 17de en de 18de eeuw zijn er talrijke inkwartieringen in het dorp. In 1862-1863 aanleg van de steenweg van Kortemark naar Staden; vanaf 1885 had ook de in 1871 aangelegde spoorlijn Torhout-Ieper een stopplaats op De Geite. In 1889 wordt de buurtspoorweg Tielt-Hooglede in gebruik genomen, het traject Roeselare-Hooglede wordt in 1936 afgeschaft; de in 1911 ingestelde lijn Roeselare-Staden via Sleihage, later doorgetrokken van Langemark tot Diksmuide, wordt afgeschaft in 1951. Gedurende de Eerste Wereldoorlog wordt Hooglede bezet door de Duitsers en vervult het de rol van bevoorradings- en verzorgingscentrum met materialendepot bij het station van Sint-Jozef. De etappendienst in Hooglede fungeert voor de frontstreek Poelkapelle-Langemark-Houthulstbos en maakt deel uit van de Flandernstellung I. Hooglede wordt zwaar verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog, met name het dorpscentrum en de gehuchten De Geite en Sleihage, in het bijzonder de industrie in laatst genoemd. Vanaf 1919 is er een geleidelijke terugkeer van de bevolking en oprichting van noodwoningen door het Koning Albert Fonds en voorlopige woningen.

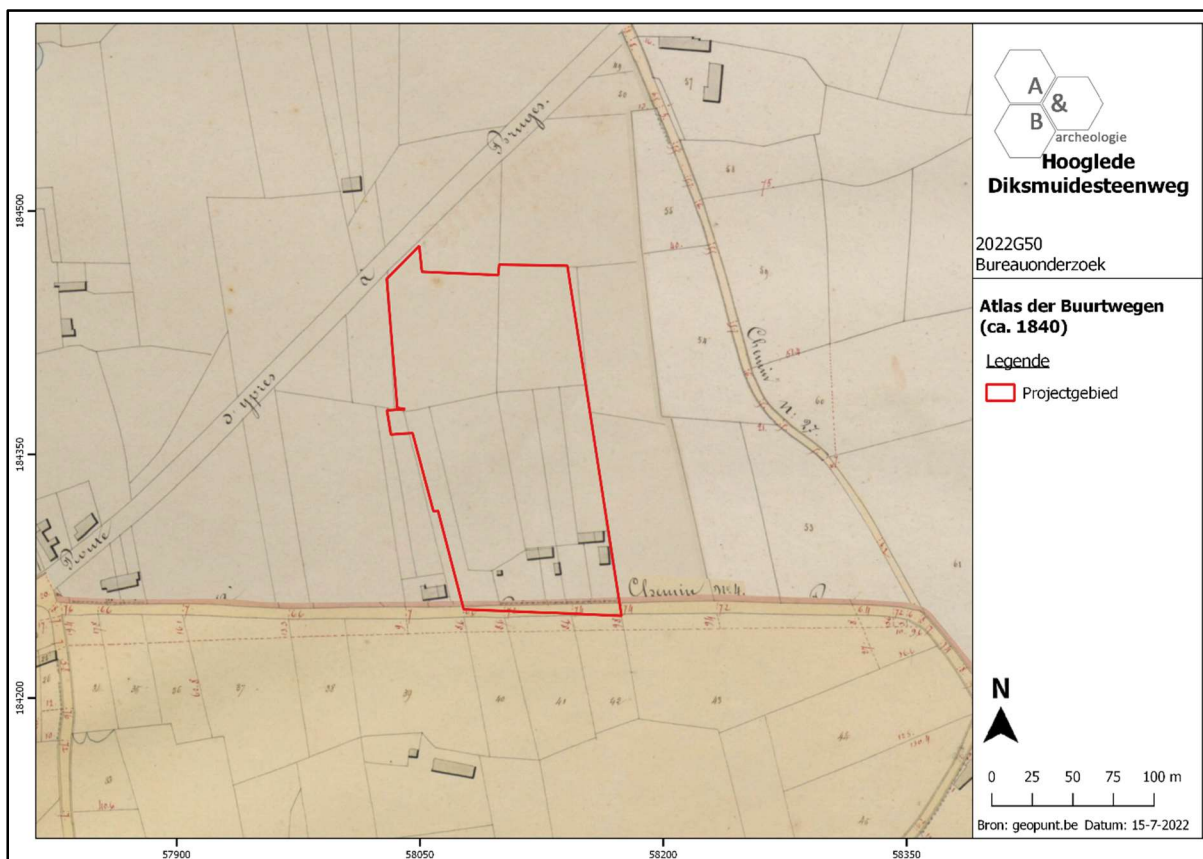
Voor concrete informatie over het plangebied is men aangewezen op cartografische bronnen, die voor wat het plangebied betreft betrouwbaar zijn vanaf de Ferrariskaart uit ca. 1777. Op deze kaart zijn (voorlopers van) de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat reeds te zien; doorheen het noordelijke deel van het plangebied loopt ook een weg, met oost-west oriëntatie. Mogelijk is dit een oude loop van de Wulfhoekstraat, een verbindingsweg tussen de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat, die zich ten oosten van het plangebied bevindt en momenteel verder naar het noorden uitkomt in de Ieperstraat. Binnen de grenzen van het plangebied wordt 1 bouwvolume aangeduid langsheen de Diksmuidestraat, en 2 bouwvolumes in het noorden van het terrein, net ten noorden van de mogelijke oude loop van de Wulfhoekstraat. De rest van het terrein is in gebruik als landbouwgrond. Ten westen van het plangebied wordt op het kruispunt van de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat de Sleihaeghe Molen weergegeven; het gehucht Sleihage bestaat op dat moment slechts uit een handvol woningen. Op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 is het omringende wegennet gelijkaardig aan dat van heden, de oude loop van Wulfhoekstraat doorheen het noorden van het plangebied is verdwenen, alsook de gebouwen ten noorden ervan. In het zuidelijke deel van het plangebied zijn meerdere bouwvolumes aangeduid langsheen de Diksmuidesteeweg. Eenzelfde beeld is te zien op de iets latere Popp- en Vandermaelenkaart en op de topografische kaarten van tweede helft 19de en begin 20ste eeuw. De rest van het terrein is onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Deze topografische kaarten tonen

⁷ <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/14449>

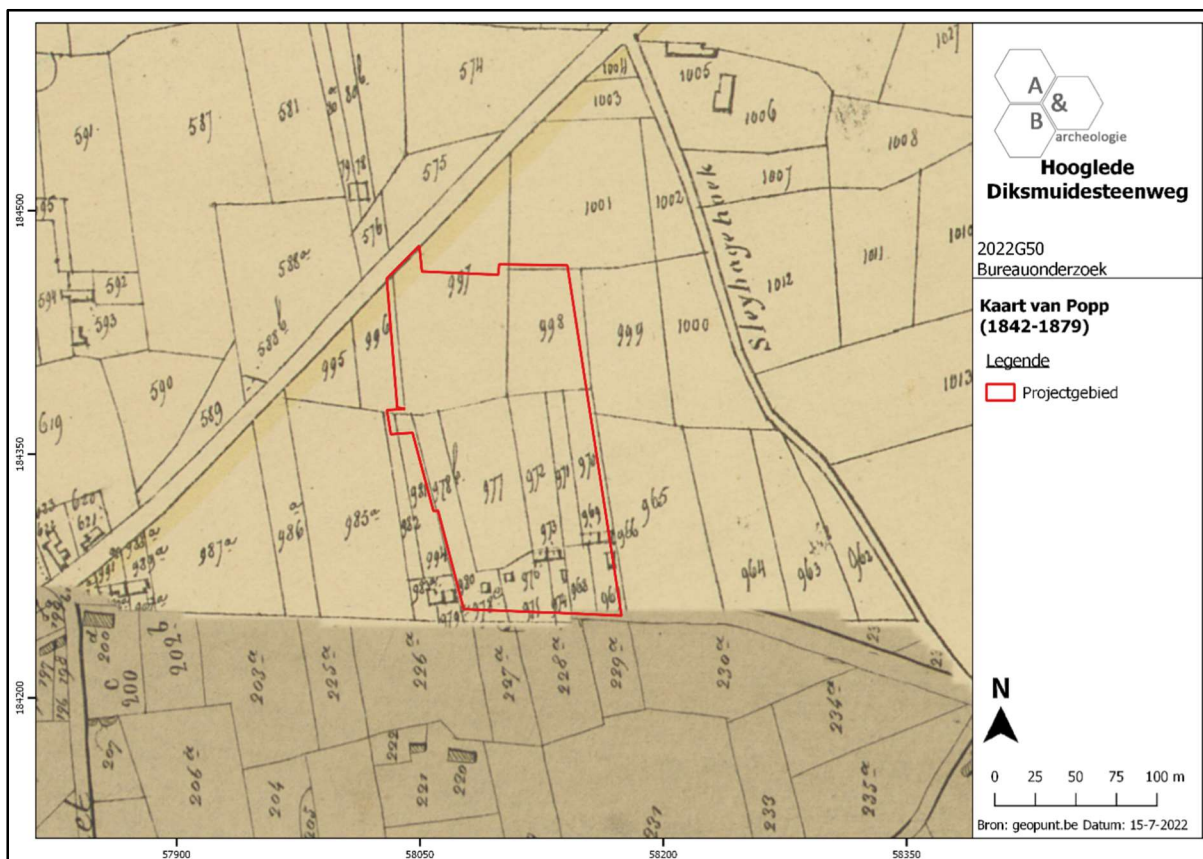
eveneens een maaiveld dat geleidelijk stijgt van noord naar zuid. De wazige luchtfoto van 1971 toont dat het grootste deel van het terrein landbouwgrond is, het zuidelijke deel lijkt deels bebouwd, deels in gebruik als parking/stockagezone. De luchtfoto van 1979-1990 is duidelijker, in de zuidwestelijke hoek is een woning aanwezig, de rest van het zuidelijke deel van het terrein is in gebruik als parking. Het grootste deel van het plangebied blijft echter landbouwgrond, wel lijkt er in het oostelijke, centrale deel van het terrein grondhoop aanwezig. Op de luchtfoto van 2000-2003 is de woning verdwenen en ook ingenomen als verharde parking. De rest van het terrein is landbouwgrond, al lijken er in het noorden en centraal wel grondwerken te zijn gebeurd. Op de luchtfoto van 2016 is te zien dat het noordwestelijke deel van het terrein ondertussen ook grotendeels verhard is, en dat er centraal op het terrein bomen en struiken zijn bijgekomen. De daaropvolgende jaren bereikt het terrein zijn huidige uitzicht.

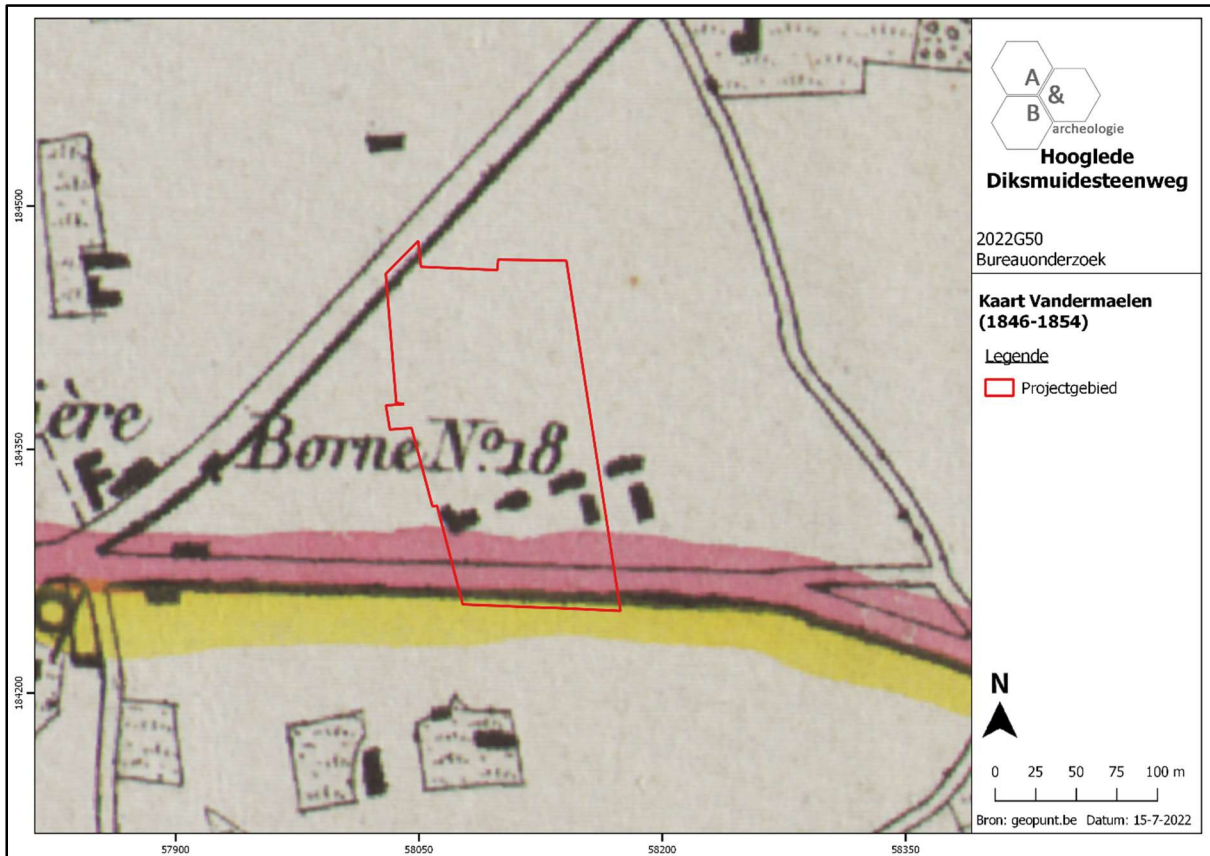
Figuur 17 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Ferrariskaart (ca. 1777) (bron: geopunt.be).

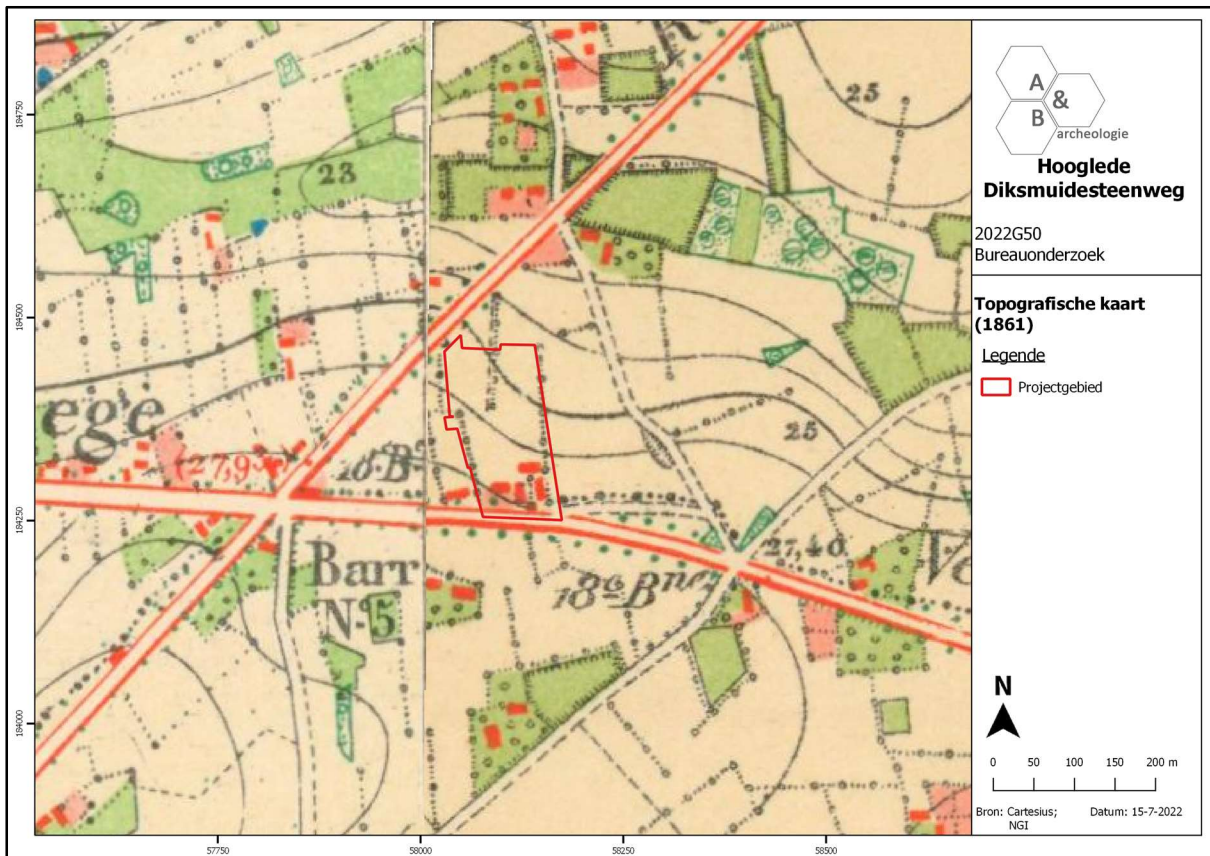
Figuur 18 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

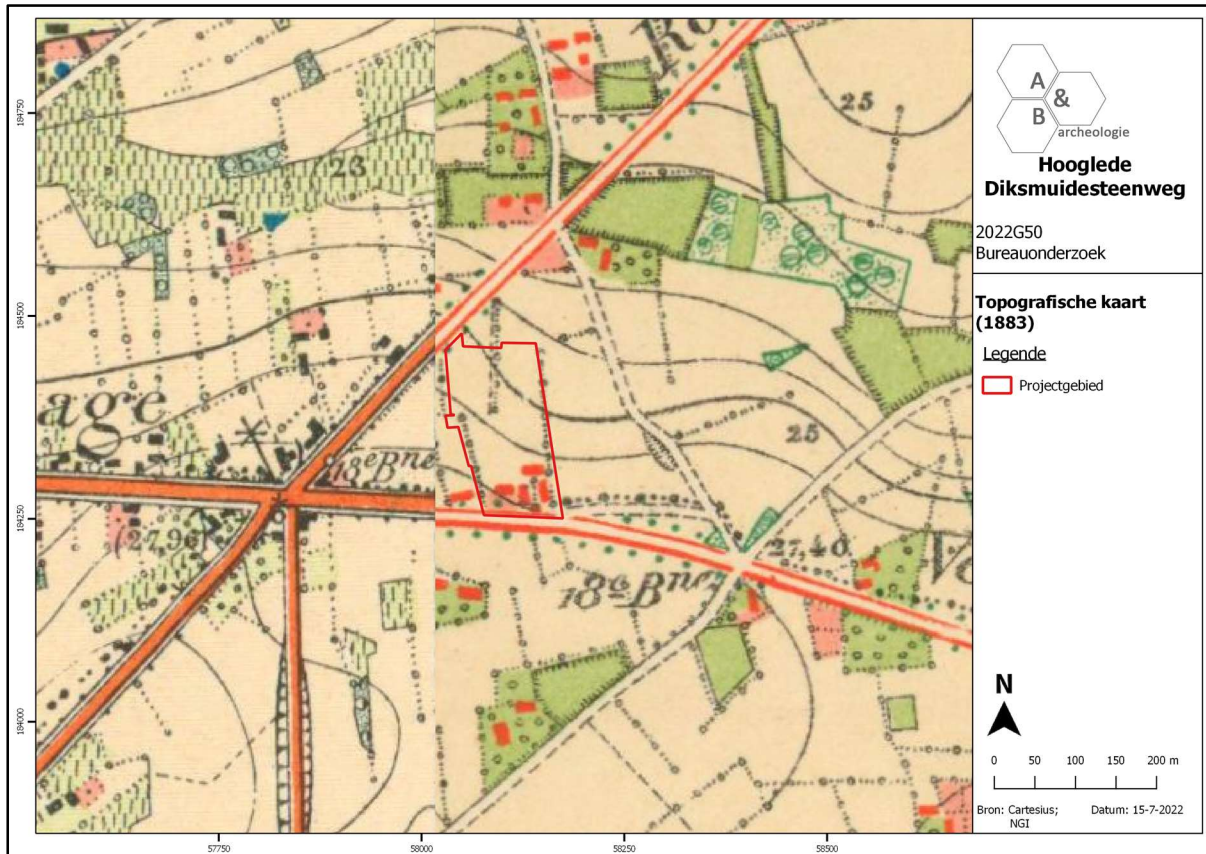
Figuur 19 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).

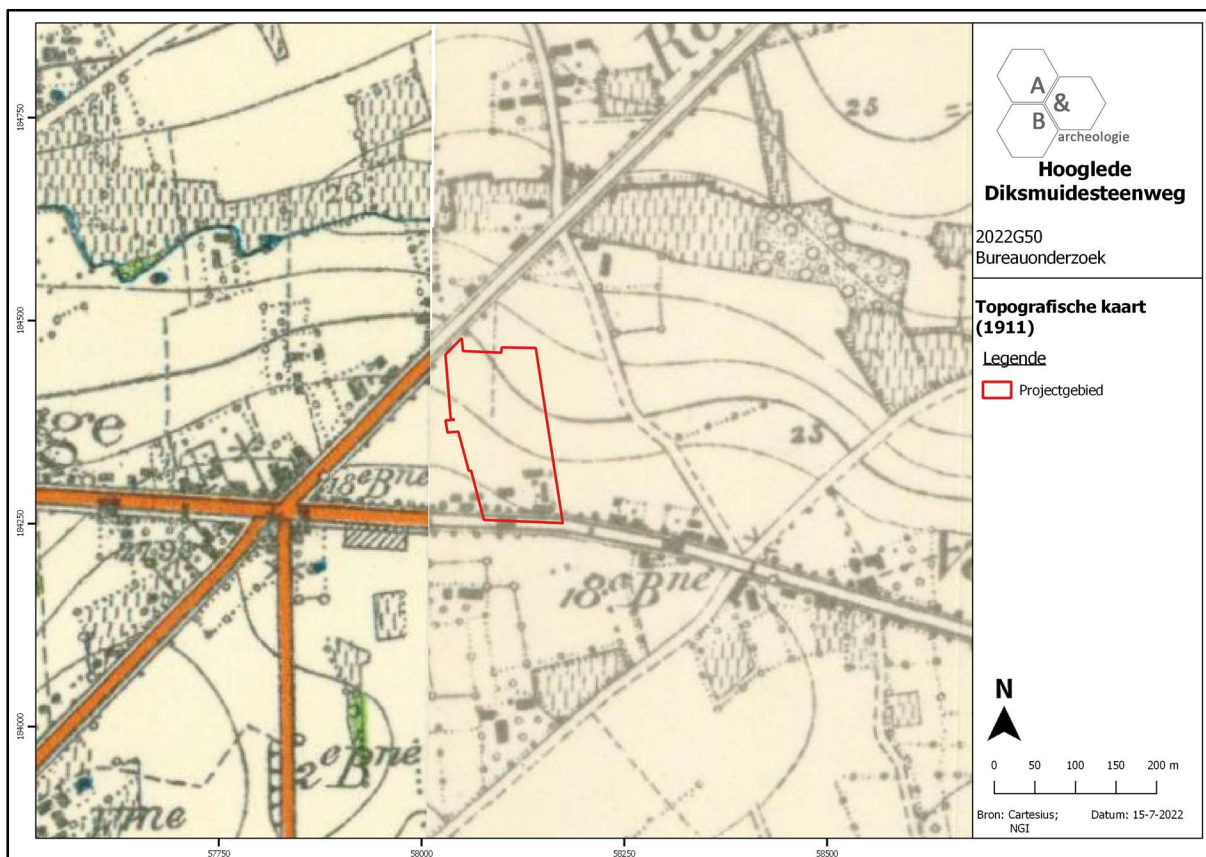
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

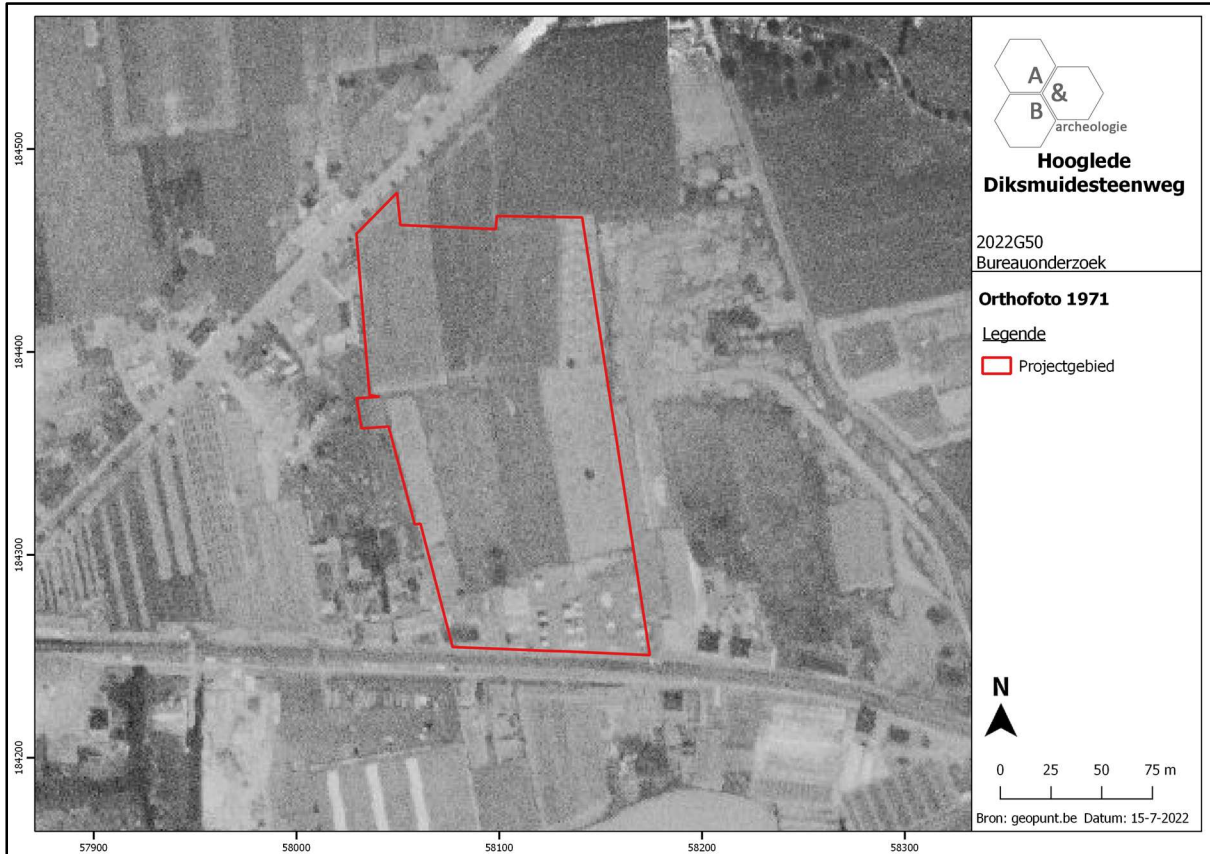
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1861 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).

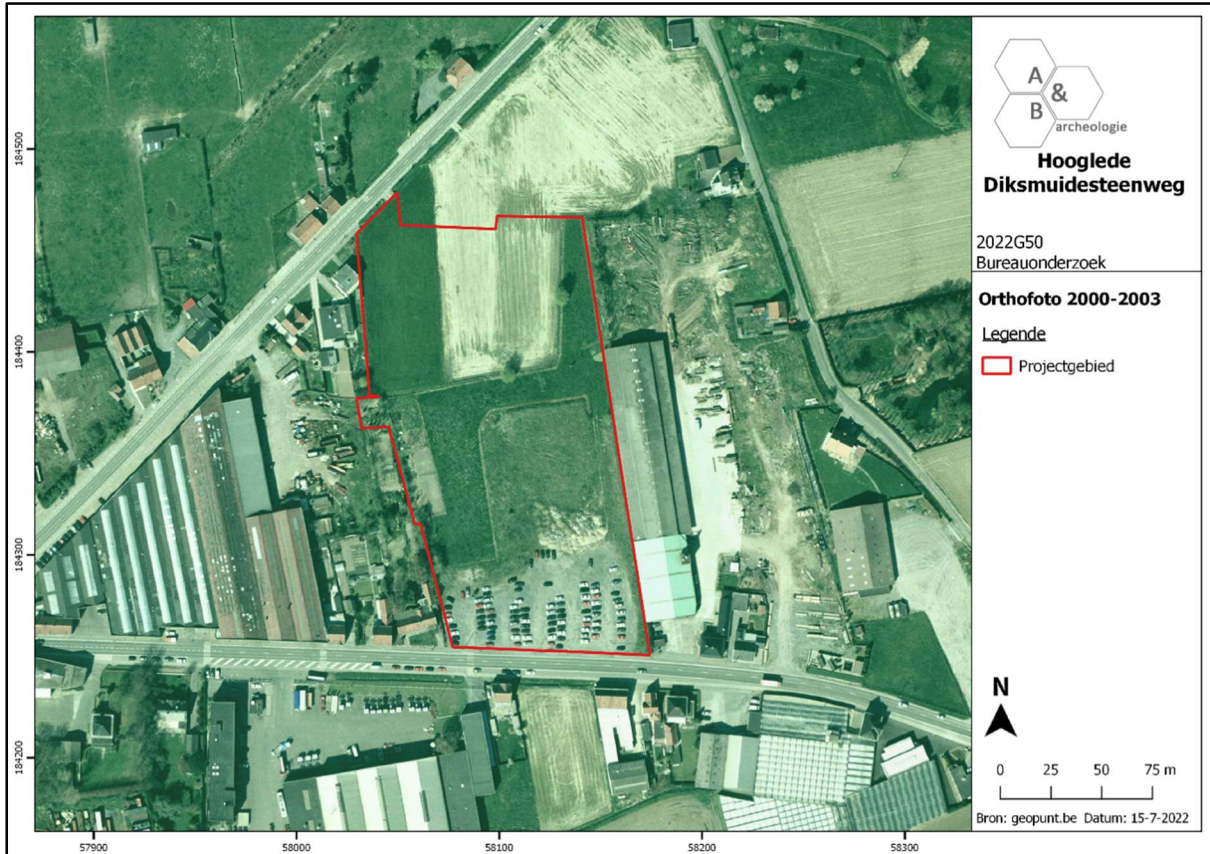
Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).

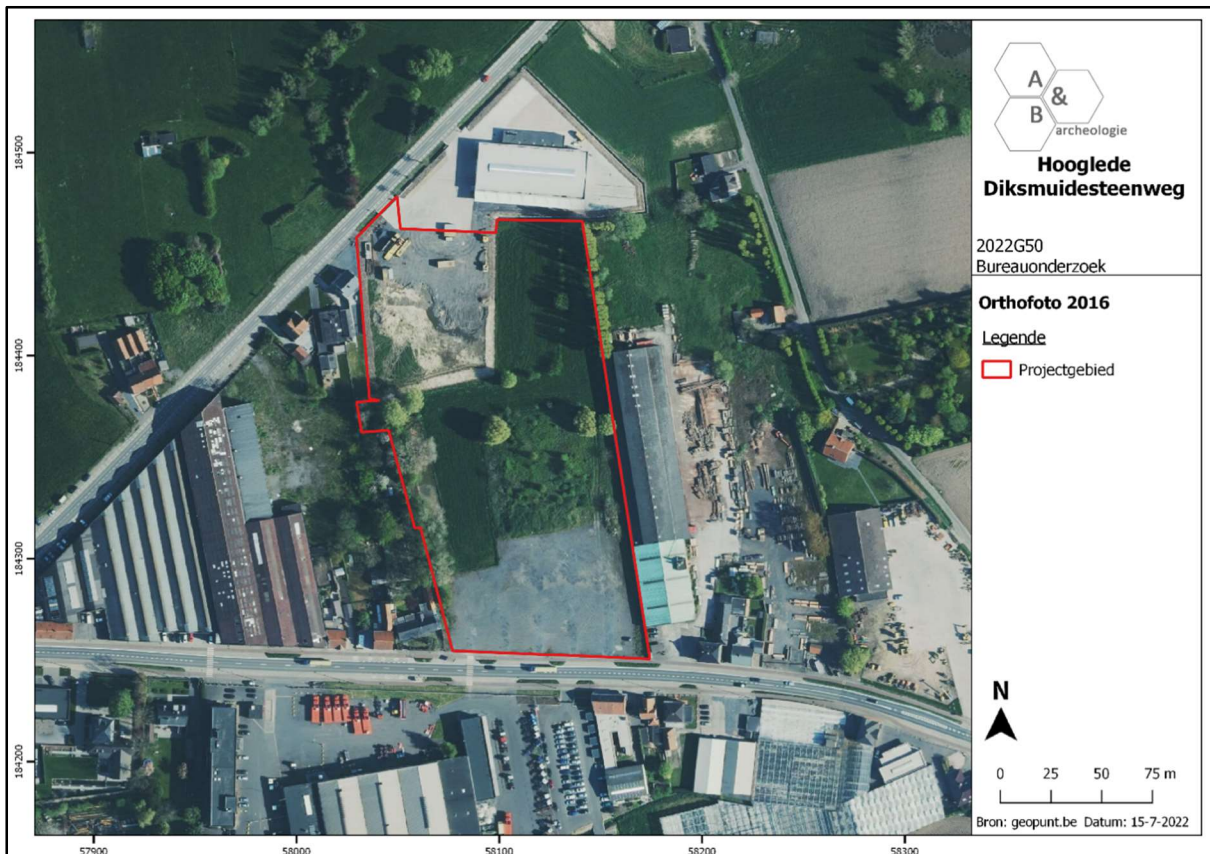
Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

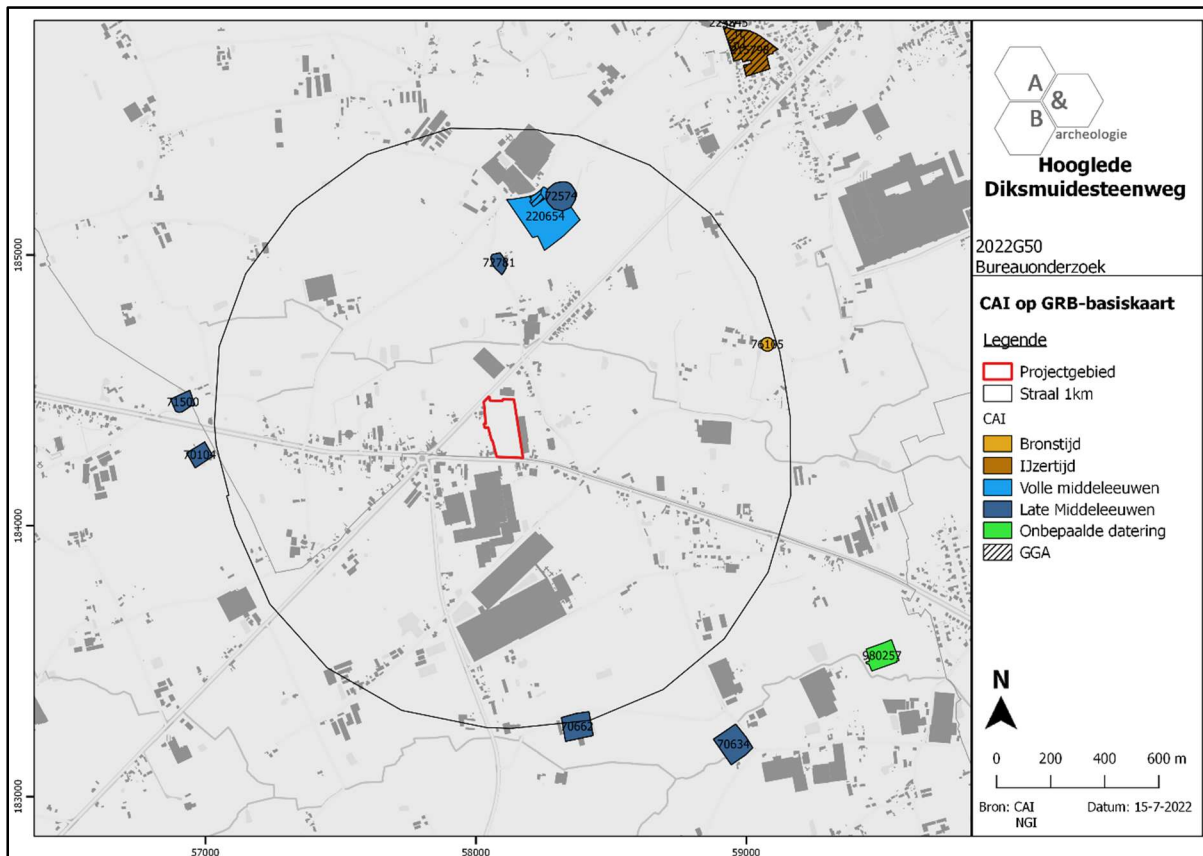

Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

In de omgeving van het plangebied gebeurde nog maar één archeologisch onderzoek. Op ca. 700m ten noorden van terrein werd bij een proefsleuvenonderzoek (CAI Locatie 220654) en nadien opgraving (CAI Locatie 9808922) een volmiddeleeuws erf aangesneden. Enkel het hoofdgebouw en enkele greppels zijn aangetroffen. Geen van de structuren die standaard tot een volmiddeleeuws erf gerekend kunnen worden, zijn teruggevonden. Vermoedelijk bevinden zich deze meer naar het zuiden of naar het oosten, naar de site met walgracht toe, waarvan wordt vermoed dat deze de latere woonfase vertegenwoordigt van deze volmiddeleeuwse fase. Het volmiddeleeuws gebouw behoort typologisch tot de gekende plattegronden uit deze periode in deze streek. Het gaat om een plattegrond die vermoedelijk uit drie traveeën bestond, de basisopbouw van dit type. Er zijn geen uitbreidingsmodules zichtbaar, waardoor het sowieso om een kort exemplaar gaat. Hiervan wordt vermoed dat deze de oudere exemplaren vertegenwoordigen. Gezien de omgeving en de historische realiteit betreft het hier vermoedelijk een ontginningshoeve, opgericht in de ontginningsgolf van de 11de eeuw die zeer sterk gold in deze regio. Dat de vol middeleeuwse occupatie slechts de start vertegenwoordigt van een meer langdurige occupatie, kan niet enkel afgelezen worden in het vondstmateriaal, wat ook aardewerk bevat met een datering tussen de 13de en 16de eeuw, maar ook uit de laatmiddeleeuwse greppels. Deze greppels zijn in omvang veel groter dan de volmiddeleeuwse exemplaren en lijken zo ook aansluiting te zoeken met het omwald erf ten oosten van het plangebied. Het beeld dat verkregen werd uit de pollenanalyse uit een van deze greppels geeft nog steeds een idee van een strijd tegen onontgonnen gebieden. Het grote aandeel aan kapperelateerde planten geeft duidelijk een groot aandeel “woeste” gebieden weer, waar ontbossing en brand de technieken waren om deze schrale gebieden om te zetten tot vruchtbare gronden. Het verkregen beeld te Hooglede is beperkt, zowel in oppervlakte als in sporen, maar geeft niettemin een mooie chronologie weer van de geslaagde ontginning van het landschap, waarbij de ontginningshoeve doorgroeide tot een omwalde site met status. Deze omwalde site is gekend als de site Sterkeboer en is aangeduid als CAI Locatie 72574, maar nog niet archeologisch onderzocht. In de buurt zijn nog meerdere van dergelijke laatmiddeleeuwse sites met walgracht gekend, als indicator en nog niet archeologisch onderzocht, zoals CAI Locaties 72781, 70662, 70104, 71500.

Ter hoogte van CAI Locatie 72781 is een losse vondst van een hielbijl uit de midden tot late bronstijd gekend.

Figuur 28 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het terrein bevindt zich helemaal in het zuiden van de gemeente Hooglede, in het gehucht Sleihage dat zich uitspreidt over het grondgebied van Hooglede en Staden. De kern van Hooglede is ca. 2,3km naar het noordoosten gelegen. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 zijn (voorlopers van) de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat reeds te zien; doorheen het noordelijke deel van het plangebied loopt ook een weg, met oost-west oriëntatie. Mogelijk is dit een oude loop van de Wulfhoekstraat, een verbindingsweg tussen de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat, die zich ten oosten van het plangebied bevindt en momenteel verder naar het noorden uitkomt in de Ieperstraat. Binnen de grenzen van het plangebied wordt 1 bouwvolume aangeduid langsheen de Diksmuidestraat, en 2 bouwvolumes in het noorden van het terrein, net ten noorden van de mogelijke oude loop van de Wulfhoekstraat. De rest van het terrein is in gebruik als landbouwgrond. Ten westen van het plangebied wordt op het kruispunt van de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat de Sleihaeghe Molen weergegeven; het gehucht Sleihage bestaat op dat moment slechts uit een handvol woningen. Op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 is het omringende wegennet gelijkaardig aan dat van heden, de oude loop van Wulfhoekstraat doorheen het noorden van het plangebied is verdwenen, alsook de gebouwen ten noorden ervan. In het zuidelijke deel van het plangebied zijn meerdere bouwvolumes aangeduid langsheen de Diksmuidesteeweg. Eenzelfde beeld is te zien op de iets latere Popp- en Vandermaelenkaart en op de topografische kaarten van tweede helft 19de en begin 20ste eeuw. De rest van het terrein is onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Deze topografische kaarten tonen eveneens een maaiveld dat geleidelijk stijgt van noord naar zuid. Hooglede en het gehucht Sleihage werden beschadigd tijdens Wereldoorlog 1, maar het is niet geweten of het plangebied ook deelde in de brokken. De wazige luchtfoto van 1971 toont dat het grootste deel van het terrein landbouwgrond is, het zuidelijke deel lijkt deels bebouwd, deels in gebruik als parking/stockagezone. De luchtfoto van 1979-1990 is duidelijker, in de zuidwestelijke hoek is een woning aanwezig, de rest van het zuidelijke deel van het terrein is in gebruik als parking. Het grootste deel van het plangebied blijft echter landbouwgrond, wel lijkt er in het oostelijke, centrale deel van het terrein grondhoop aanwezig. Op de luchtfoto van 2000-2003 is de woning verdwenen en ook ingenomen als verharde parking. De rest van het terrein is landbouwgrond, al lijken er in het noorden en centraal wel grondwerken te zijn gebeurd. Op de luchtfoto van 2016 is te zien dat het noordwestelijke deel van het terrein ondertussen ook grotendeels verhard is, en dat er centraal op het terrein bomen en struiken zijn bijgekomen. De daaropvolgende jaren bereikt het terrein zijn huidige uitzicht.

- Het landschap van Hooglede wordt gekenmerkt door een golvende omgeving met centraal in het grondgebied een boogvormige hogere rug. Het plangebied is ten zuidwesten van deze rug gelegen, op de noordflank van een west-oost georiënteerde microrug. Deze kleine verhevenheid in het landschap wordt begrensd door de Duivelsbeek in het noorden (ca. 250m van het plangebied) en de Bombebeek in het zuiden (ca. 1200m van het plangebied); beide beken monden uit in de

Mandel. Op het gedetailleerde digitale hoogtemodel is te zien dat het maaiveld van het terrein daalt van zuid (+27,90m TAW) naar noord (+24,90m TAW). Afgaande op de scherpe grenzen, bestaat de kans dat het zuidelijke deel van het terrein iets is genivelleerd/opgehoogd; in ieder geval bevindt er zich hier plaatselijk een grondophoging die tot ca. +29,10m reikt, en is er centraal op het terrein een plots hoogteverschil van bijna 2m te zien. Bodemkundig worden matig droge tot matig natte licht zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont verwacht.

- In de buurt van het plangebied vond nog maar 1 archeologisch onderzoek plaats, waarbij sporen van een volmiddeleeuws erf werden aangetroffen, vermoedelijk te relateren aan de ontginning van de omgeving in de 11de eeuw. Andere gekende sites in de buurt betreffen niet onderzochte laatmiddeleeuwse sites met walgracht, en een losse vondst van een bronstijd hielbijl.

- De archeologische verwachting is door het gebrek aan onderzoek in de omgeving eigenlijk ongekend. Afgaande op de landschappelijke, bodemkundige en historische gegevens, is de aanwezigheid van een archeologische site op het plangebied echter niet uit te sluiten. De ligging op de flank van een droge microrug nabij een waterloop zal alleszins interessant geweest zijn voor een gevarieerd voedselaanbod, wat een aantrekkingsfactor kan geweest zijn voor menselijke aanwezigheid in het verleden. Het wegtracé en de bebouwing aangeduid op de Ferrariskaart uit ca. 1777 kan ook archeologische sporen achtergelaten hebben in de bodem. De archeologische verwachting betreft zowel in situ bewaring van steentijd artefactensites, als sites met grondsporen uit diverse periodes. Eventueel aanwezige sites kunnen plaatselijk gedeeltelijk verstoord zijn door de aanleg van de verhardingen en andere grondwerken, eventueel ook door de impact van de Eerste Wereldoorlog, maar de aard en impact van deze potentiële verstoringen is op basis van het bureauonderzoek niet in te schatten.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De inrichting van het terrein wordt volledig gewijzigd: de verharding wordt verwijderd, de grondhoop wordt afgegraven en de begroeiing wordt geroid. Op het terrein wordt vervolgens een bitumineuze verharding aangelegd, die zal dienst doen als stockageplaats en als interne wegenis. Het terrein wordt hierbij wat genivelleerd zodat het nieuwe maaiveld geleidelijk zal stijgen van noord (+25,25m TAW) naar zuid (+27,80m TAW). In het noordoosten van het terrein wordt een bufferbekken aangelegd, bestaande uit diverse compartimenten waarbij het diepste gedeelte tot ca. 3m onder maaiveld wordt uitgegraven. Langs de westelijke rand van het plangebied wordt een groenstrook van 10m breed voorzien, met daarin een afwateringsgracht en een berm. Centraal is er een onderbreking in deze groenzone, waar het plangebied verbinding maakt met de projectzone ten westen ervan. Ook langs het bufferbekken en langs de grens met de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat wordt een groenscherm voorzien. Er kan vanuit gegaan worden dat er bodemingrepen zullen plaatsvinden op het volledige plangebied. Voor de aanleg van de verharding dient rekening gehouden te worden met een bodemingreep van ca. 60cm diep, met plaatselijk diepere ingrepen voor nutsvoorzieningen. De uitgravingen ter hoogte van het bufferbekken en de afwateringsgrachten zullen nog dieper gaan, tot ca. 3m diep op het diepste punt van het bekken.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch

erfgoed bedreigd wordt, op het volledige terrein. Door het gebrek aan archeologisch onderzoek in de regio is er nog veel kennisvermeerdering te bekomen. Om ongedocumenteerd archeologisch kennisverlies te voorkomen, dient er verder vooronderzoek te gebeuren, in uitgesteld traject na het verwijderen van de obstakels op het terrein (begroeiing, grondhopen, verhardingen).

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode noodzakelijk om uit te voeren. Het terrein heeft potentieel voor *in situ* bewaring van steentijd artefactensites. Daarnaast kan via dit onderzoek ook de aardkundige opbouw geverifieerd worden, en kunnen eventuele verstoringen gekarteerd worden. Het voorstel voor het landschappelijk bodemonderzoek, door middel van boringen, wordt in het programma van maatregelen verder uitgewerkt en verduidelijkt.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel de antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment en is in staat een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan ze dus buiten beschouwing gehouden worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of

silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De top laag, ca. 20cm diep, wordt hierbij onderzocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing gehouden worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefsleuven

Het doel van een proefsleuven- en proefputtenonderzoek is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het terrein bevindt zich helemaal in het zuiden van de gemeente Hooglede, in het gehucht Sleihage dat zich uitspreidt over het grondgebied van Hooglede en Staden. De kern van Hooglede is ca. 2,3km naar het noordoosten gelegen. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 zijn (voorlopers van) de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat reeds te zien; doorheen het noordelijke deel van het plangebied loopt ook een weg, met oost-west oriëntatie. Mogelijk is dit een oude loop van de Wulfhoekstraat, een verbindingsweg tussen de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat, die zich ten oosten van het plangebied bevindt en momenteel verder naar het noorden uitkomt in de Ieperstraat. Binnen de grenzen van het plangebied wordt 1 bouwvolume aangeduid langsheen de Diksmuidestraat, en 2 bouwvolumes in het noorden van het terrein, net ten noorden van de mogelijke oude loop van de Wulfhoekstraat. De rest van het terrein is in gebruik als landbouwgrond. Ten westen van het plangebied wordt op het kruispunt van de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat de Sleihaghe Molen weergegeven; het gehucht Sleihage bestaat op dat moment slechts uit een handvol woningen. Op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 is het omringende wegennet gelijkaardig aan dat van heden, de oude loop van Wulfhoekstraat doorheen het noorden van het plangebied is verdwenen, alsook de gebouwen ten noorden ervan. In het zuidelijke deel van het plangebied zijn meerdere bouwvolumes aangeduid langsheen de Diksmuidesteeweg. Eenzelfde beeld is te zien op de iets latere Popp- en Vandermaelenkaart en op de topografische kaarten van tweede helft 19de en begin 20ste eeuw. De rest van het terrein is onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Deze topografische kaarten tonen eveneens een maaiveld dat geleidelijk stijgt van noord naar zuid. Hooglede en het gehucht Sleihage werden beschadigd tijdens Wereldoorlog 1, maar het is niet geweten of het plangebied ook deelde in de brokken. De wazige luchtfoto van 1971 toont dat het grootste deel van het terrein landbouwgrond is, het zuidelijke deel lijkt deels bebouwd, deels in gebruik als parking/stockagezone. De luchtfoto van 1979-1990 is duidelijker, in de zuidwestelijke hoek is een woning aanwezig, de rest van het zuidelijke deel van het terrein is in gebruik als parking. Het grootste deel van het plangebied blijft echter landbouwgrond, wel lijkt er in het oostelijke, centrale deel van het terrein grondhoop aanwezig. Op de luchtfoto van 2000-2003 is de woning verdwenen en ook ingenomen als verharde parking. De rest van het terrein is landbouwgrond, al lijken er in het noorden en centraal wel grondwerken te zijn gebeurd. Op de luchtfoto van 2016 is te zien dat het noordwestelijke deel van het terrein ondertussen ook grotendeels verhard is, en dat er centraal op het terrein bomen en struiken zijn bijgekomen. De daaropvolgende jaren bereikt het terrein zijn huidige uitzicht. Er gebeurde nog geen archeologisch onderzoek op het terrein, of in de nabije omgeving.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Eventueel aanwezige sites kunnen plaatselijk gedeeltelijk verstoord zijn door de aanleg van de verhardingen en andere grondwerken, eventueel ook door de impact van de Eerste Wereldoorlog, maar de aard en impact van deze potentiële verstoringen is op basis van het bureauonderzoek niet in te schatten.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Deze vraag kan op basis van enkel het bureauonderzoek niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De inrichting van het terrein wordt volledig gewijzigd: de verharding wordt verwijderd, de grondhoop wordt afgegraven en de begroeiing wordt geroid. Op het terrein wordt vervolgens een bitumineuze verharding aangelegd, die zal dienst doen als stockageplaats en als interne wegenis. Het terrein wordt hierbij wat genivelleerd zodat het nieuwe maaiveld geleidelijk zal stijgen van noord (+25,25m TAW) naar zuid (+27,80m TAW). In het noordoosten van het terrein wordt een bufferbekken aangelegd, bestaande uit diverse compartimenten waarbij het diepste gedeelte tot ca. 3m onder maaiveld wordt uitgegraven. Langs de westelijke rand van het plangebied wordt een groenstrook van 10m breed voorzien, met daarin een afwateringsgracht en een berm. Centraal is er een onderbreking in deze groenzone, waar het plangebied verbinding maakt met de projectzone ten westen ervan. Ook langs het bufferbekken en langs de grens met de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat wordt een groenscherm voorzien. Er kan vanuit gegaan worden dat er bodemingrepen zullen plaatsvinden op het volledige plangebied. Voor de aanleg van de verharding dient rekening gehouden te worden met een bodemingreep van ca. 60cm diep, met plaatselijk diepere ingrepen voor nutsvoorzieningen. De uitgravingen ter hoogte van het bufferbekken en de afwateringsgrachten zullen nog dieper gaan, tot ca. 3m diep op het diepste punt van het bekken.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet met 100% zekerheid vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van een archeologische site met grondsporen is echter niet onbestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek te gebeuren, waarbij verspreid over de onderzoekszone een aantal boringen worden uitgevoerd. Indien blijkt dat bij dit onderzoek archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel of over het volledige terrein, dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit onderzoek bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaien 10m uit elkaar staan en de boorpunten op de boorraai 12m uit elkaar. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op basis van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd te worden en gecontroleerd op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld werden, dient ofwel een verder vooronderzoek gericht op steentijd te gebeuren om de site beter te kunnen afbakenen (door middel van waarderend archeologisch booronderzoek en/of proefputten in functie van steentijd artefactensites), ofwel kan er direct worden overgegaan naar een opgraving indien er voldoende gegevens voorhanden zijn voor het opmaken van een programma van maatregelen hiervoor.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Deze fase kan volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien de resultaten hiervan negatief zijn (= geen potentieel voor steentijd). Indien er bij de landschappelijke boringen wordt vastgesteld dat het archeologisch niveau is verstoord op bepaalde delen van het plangebied, of indien behoud in situ mogelijk is, dan kan de zone waar proefsleuven dienen aangelegd te worden beperkt worden. Het sleuvenonderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Hooglede Diksmuidesteenweg (provincie West-Vlaanderen), gelegen buiten woon- of recreatiegebied, waarbij de totale oppervlakte van de bodemingrepen groter is dan 5000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein maakt deel uit van een groter bouwproject, dat verder doorloopt naar het westen, buiten de grenzen van het plangebied. Dit westelijke deel van het bouwproject behoort niet tot de huidige bouwaanvraag, deze beperkt zich tot de afbakening zoals opgenomen in de plannen in deze archeologienota. Het westelijke deel van het groter bouwproject werd behandeld in de in akte genomen archeologienota met ID 9587.

Het terrein, ca. 23 320m² groot, heeft min of meer een rechthoekige vorm. Het grenst in het zuiden aan de Diksmuidesteenweg (N36) en in het noordwesten aan de Ieperstraat (N313). Het plangebied is gelegen in het uiterste zuiden van de gemeente Hooglede, de N36 is de grens met Oostnieuwkerke (deelgemeente van Staden). Het terrein bestaat enerzijds uit een centrale zone die met gras, bomen en struiken is begroeid, anderzijds uit met grind verharde zones in het zuiden en in het noordwesten. De verharde zone in het noordwesten doet dienst als stockageplaats van een bedrijf waarvan een loods zich net ten noorden van het terrein bevindt, de zone in het zuiden was tot enige tijd geleden in gebruik als parking. Op de grens van de zuidelijke verharde zone en de centrale groenzone bevindt zich een met gras/onkruid begroeide grondhoop.

Het terrein bevindt zich helemaal in het zuiden van de gemeente Hooglede, in het gehucht Sleihage dat zich uitspreidt over het grondgebied van Hooglede en Staden. De kern van Hooglede is ca. 2,3km naar het noordoosten gelegen. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 zijn (voorlopers van) de Diksmuidesteenweg en de Ieperstraat reeds te zien; doorheen het noordelijke deel van het plangebied loopt ook een weg, met oost-west oriëntatie. Mogelijk is dit een oude loop van de Wulfhoekstraat, een verbindingsweg tussen de Diksmuidesteenweg en de Ieperstraat, die zich ten oosten van het plangebied bevindt en momenteel verder naar het noorden uitkomt in de Ieperstraat. Binnen de grenzen van het plangebied wordt 1 bouwvolume aangeduid langsheen de Diksmuidestraat, en 2 bouwvolumes in het noorden van het terrein, net ten noorden van de mogelijke oude loop van de Wulfhoekstraat. De rest van het terrein is in gebruik als landbouwgrond. Ten westen van het plangebied wordt op het kruispunt van de Diksmuidesteenweg en de Ieperstraat de Sleihaeghe Molen weergegeven; het gehucht Sleihage bestaat op dat moment slechts uit een handvol woningen. Op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 is het omringende wegennet gelijkaardig aan dat van heden, de oude loop van Wulfhoekstraat doorheen het noorden van het plangebied is verdwenen, alsook de gebouwen ten noorden ervan. In het zuidelijke deel van het plangebied zijn meerdere bouwvolumes aangeduid langsheen de Diksmuidesteenweg. Eenzelfde beeld is te zien op de iets latere Popp- en Vandermaelenkaart en op de topografische kaarten van tweede helft 19de en begin 20ste eeuw. De rest van het terrein is onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Deze topografische kaarten tonen eveneens een maaiveld dat geleidelijk stijgt van noord naar zuid. Hooglede en het gehucht Sleihage

werden beschadigd tijdens Wereldoorlog 1, maar het is niet geweten of het plangebied ook deelde in de brokken. De wazige luchtfoto van 1971 toont dat het grootste deel van het terrein landbouwgrond is, het zuidelijke deel lijkt deels bebouwd, deels in gebruik als parking/stockagezone. De luchtfoto van 1979-1990 is duidelijker, in de zuidwestelijke hoek is een woning aanwezig, de rest van het zuidelijke deel van het terrein is in gebruik als parking. Het grootste deel van het plangebied blijft echter landbouwgrond, wel lijkt er in het oostelijke, centrale deel van het terrein grondhoop aanwezig. Op de luchtfoto van 2000-2003 is de woning verdwenen en ook ingenomen als verharde parking. De rest van het terrein is landbouwgrond, al lijken er in het noorden en centraal wel grondwerken te zijn gebeurd. Op de luchtfoto van 2016 is te zien dat het noordwestelijke deel van het terrein ondertussen ook grotendeels verhard is, en dat er centraal op het terrein bomen en struiken zijn bijgekomen. De daaropvolgende jaren bereikt het terrein zijn huidige uitzicht.

Het landschap van Hooglede wordt gekenmerkt door een golvende omgeving met centraal in het grondgebied een boogvormige hogere rug. Het plangebied is ten zuidwesten van deze rug gelegen, op de noordflank van een west-oost georiënteerde microrug. Deze kleine verhevenheid in het landschap wordt begrensd door de Duivelsbeek in het noorden (ca. 250m van het plangebied) en de Bombebeek in het zuiden (ca. 1200m van het plangebied); beide beken monden uit in de Mandel. Op het gedetailleerde digitale hoogtemodel is te zien dat het maaiveld van het terrein daalt van zuid (+27,90m TAW) naar noord (+24,90m TAW). Afgaande op de scherpe grenzen, bestaat de kans dat het zuidelijke deel van het terrein iets is genivelleerd/opgehoogd; in ieder geval bevindt er zich hier plaatselijk een grondophoging die tot ca. +29,10m reikt, en is er centraal op het terrein een plots hoogteverschil van bijna 2m te zien. Bodemkundig worden matig droge tot matig natte licht zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont verwacht.

In de buurt van het plangebied vond nog maar 1 archeologisch onderzoek plaats, waarbij sporen van een volmiddeleeuws erf werden aangetroffen, vermoedelijk te relateren aan de ontginning van de omgeving in de 11de eeuw. Andere gekende sites in de buurt betreffen niet onderzochte laatmiddeleeuwse sites met walgracht, en een losse vondst van een bronstijd hielbijl.

De archeologische verwachting is door het gebrek aan onderzoek in de omgeving eigenlijk ongekend. Afgaande op de landschappelijke, bodemkundige en historische gegevens, is de aanwezigheid van een archeologische site op het plangebied echter niet uit te sluiten. De ligging op de flank van een droge microrug nabij een waterloop zal alleszins interessant geweest zijn voor een gevarieerd voedselaanbod, wat een aantrekkingsfactor kan geweest zijn voor menselijke aanwezigheid in het verleden. Het wegtracé en de bebouwing aangeduid op de Ferrariskaart uit ca. 1777 kan ook archeologische sporen achtergelaten hebben in de bodem. De archeologische verwachting betreft zowel in situ bewaring van steentijd artefactensites, als sites met grondsporen uit diverse periodes. Eventueel aanwezige sites kunnen plaatselijk gedeeltelijk verstoord zijn door de aanleg van de verhardingen en andere grondwerken, eventueel ook door de impact van de Eerste Wereldoorlog, maar de aard en impact van deze potentiële verstoringen is op basis van het bureauonderzoek niet in te schatten.

De inrichting van het terrein wordt volledig gewijzigd: de verharding wordt verwijderd, de grondhoop wordt afgegraven en de begroeiing wordt gerooid. Op het terrein wordt vervolgens een bitumineuze verharding aangelegd, die zal dienst doen als stockageplaats en als interne wegenis. Het terrein

wordt hierbij wat genivelleerd zodat het nieuwe maaiveld geleidelijk zal stijgen van noord (+25,25m TAW) naar zuid (+27,80m TAW). In het noordoosten van het terrein wordt een bufferbekken aangelegd, bestaande uit diverse compartimenten waarbij het diepste gedeelte tot ca. 3m onder maaiveld wordt uitgegraven. Langs de westelijke rand van het plangebied wordt een groenstrook van 10m breed voorzien, met daarin een afwateringsgracht en een berm. Centraal is er een onderbreking in deze groenzone, waar het plangebied verbinding maakt met de projectzone ten westen ervan. Ook langs het bufferbekken en langs de grens met de Diksmuidesteeweg en de Ieperstraat wordt een groenscherm voorzien. Er kan vanuit gegaan worden dat er bodemingrepen zullen plaatsvinden op het volledige plangebied. Voor de aanleg van de verharding dient rekening gehouden te worden met een bodemingreep van ca. 60cm diep, met plaatselijk diepere ingrepen voor nutsvoorzieningen. De uitgravingen ter hoogte van het bufferbekken en de afwateringsgrachten zullen nog dieper gaan, tot ca. 3m diep op het diepste punt van het bekken.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt, op het volledige terrein. Door het gebrek aan archeologisch onderzoek in de regio is er nog veel kennisvermeerdering te bekomen. Om ongedocumenteerd archeologisch kennisverlies te voorkomen, dient er verder vooronderzoek te gebeuren, in uitgesteld traject na het verwijderen van de obstakels op het terrein (begroeiing, grondhopen, verhardingen).

Het verder vooronderzoek bestaat uit enerzijds een landschappelijk booronderzoek (eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek gericht op steentijd), anderzijds een proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek dient niet/beperkt uitgevoerd te worden indien er bij de landschappelijke boringen een verstoring van het archeologisch niveau worden vastgesteld op (delen van) het terrein, of indien behoud in situ mogelijk is. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://www.google.com/maps>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de meest recente luchtfoto (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Zicht vanuit het zuidwesten, vanaf de Diksmuidesteeweg, op het plangebied (bron: https://www.google.com/maps).....	8
Figuur 3 Zicht vanuit het noorden, vanaf de Ieperstraat, op de verharde stockagezone in het noordwesten van het terrein (bron: https://www.google.com/maps).	8
Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: initiatiefnemer en geopunt.be).	10
Figuur 5 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).....	11
Figuur 6 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	13
Figuur 7 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	13
Figuur 8 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).	14
Figuur 9 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... ..	14
Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	16
Figuur 12 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 13 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	17
Figuur 14 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 15 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	19
Figuur 16 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	19
Figuur 17 Benaderende aanduiding van het plangebied op de Ferrariskaart (ca. 1777) (bron: geopunt.be).	21
Figuur 18 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	22
Figuur 19 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).	22
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).....	23
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1861 (bron: cartesius.be en NGI).	23
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).	24
Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).	24
Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	25
Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	25
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	26
Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 28 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	28

Bijlage: Ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

